PAPINI

Kaçan Ayna

Babil Kitaplığı

Jorge Luis Borges tarafından hazırlanan fantastik edebiyat dizisi

Dost Kitabevi Yayınları

Her büyük yazar işe *iyi bir okur olmakla başlar ve yıllar geçtikçe, tercih ettiği ya da dışladığı okumalarıyla kişisel bir kitaplık yaratır,*

Buenos Aires'teki Ulusal Kitaplık'ın (ki burada dünyanın başka yörelerinde bulunmayan kitapların olduğu söylenir) yöneticisi Jorge Luis Borges bu kitap bolluğundan yararlanmasını bildi: Zaten büyülenmiş okurlarına, derin bilgi ve neşesiyle, şaşırtıcı derecede ilginç derlemeler hazırlayıp sundu .

Düşsel edebiyatın mücevherlerini oluşturan metinleri bir araya getirdi ve onun en güzel hikâyelerinden biri olan Babil Kitaplığı, aynı zamanda dizinin adı oldu .

1975 ile 1985 arasında yayımlanan bu dizi, daha şimdiden bir edebiyat klasiğidir. Bir araya gelen bu kitaplar aynı zamanda Buenos Aires'in bu büyük kütüphanecisine adanmış en duygusal anıtlardan da birini oluşturur.

iyi okumalar.

F. M. Ricci

Dost Kitabevi

Babil Kitaplığı

Kaçan Ayna

Giovanni Papini

önsöz

Jorge Luis Borges

Lo specchio chefugge Giovanni Papini

Italyancadan Çeviren: Şadan Karadeniz

ISBN 975-7501-58-1

Birinci Baskı (3000 adet), Şubat 1999, Ankara İkinci Baskı (2000 adet), Ekim 2004, Ankara

Tasarım: Franco Maria Ricci, Marcella Boneschi Fotokompozisyon: Fototype, Milano Baskı: Pelin Ofset, Ankara

Teknik Hazırlık:

Mehmet Dirican

Bu kitaplar, Adobe PageMaker *6.5'teformatlanmış ve* Adobe Type Library Bodoni *yazı karakterleri kullanılarak hazırlanmıştır.*

Önsöz

Katıksız birArjantinli, Roma'nm uzak bir çocuğu, GianFalco'nun bir kitabını -onu bu adla tanıdım-dayanaksız olmayan bir çekingenlikle İtal-yanokuyuculara sunuyor. Buenos Aires varoşlarında bir mahallede, Trajik Gazete *ile* Kör Pilot'u, *kötü bir İspanyolca çevirisinden okuduğumda on bir-on ikiyaşlanndaolmalıydım. O yaşlarda insan okumaktan hoşlanır, hoşlanır ama yargılanmaz. Stevenson ile Salgari, Eduardo Gutierrez ile* Binbir Gece *mutluluk biçimleridir, yargı nesnesi değildirler. İnsan karşılaştırmalar yapmayı usuna bile getirmez; haz yeterlidir. Papinıyi okudum ve unuttun. Aynmına var^maksızın en bilgece tav-n takınmışım; unutmak, belleğin derin bir biçimi olabilir pekâla.*

Ne olursa olsun, kişisel bir yaşantıya gönderme yapmak istiyorum. Şimdi, öylesine uzak olan o sayfaları hayranlıkla, gönül borcuyla yeniden okurken, kendim buldıığuma inandığım, kendi biçemimce uzamla zamanın bll§ka noktalarında yeniden işlediğim masallar buluyorum onlarda. Daha da önemlisi, benim kurm.acalarımla eş bir ortam keşfetmek oldu. Yıllar sonra, çok-satar olmak için yazıldıklarından kuşku duyulması gereken, İsa'nın

Öyküsü’ne, *Gog'a, Dante üstüne kitabına, pek şanslı olmaksızın yaklaştım. Kuşkusuz, ustalarından biri olan Poe’ya benzer bir biçimde Giovanni Papini, fantastik öykülerinin gerçek görünmelerini istemez. Okuyucu, daha başından her bir öykünün ortamının gerçekdışı olduğunu sezinler. Poe’yu andım; bu geleneğin, Alman romantikleriyle* Binbir *Gecenin geleneği oldıığunu ekleyebiliriz. Bu gerçekdışılık inancı, yaşamının son yıllarında sürekli olarak onu kuşatan karabasan kapanının tuzağına düşmüş olan Papini’nin yazgısı hakkında bildiğimiz şeye denk düşmektedir. Tuhaf bir hastalıktan ötürü hemen hemen tüm duyularından arınmış olan Papini son* Schegge’sini, *kendine yalnızca ussal yeteneği kaldığında, yeğeni Anna Paszkowski’ye yazdırdı.*

Havuzda iki Yansı, *Yahudiler için Tanrı ile buluşma, İskoçlar içinse ölümün yakınlığı olan çifte söylenceyi yenilemektedir. Bu ipuçlarının hiçbirini izlememiştir Papini; o, bunu Herak-leitos’unduruk ve değişebilen ‘ben’ine bağlamayı yeğlemiştir. Ölü ve bayat suyun, kuru yapraklarla örtülü bahçenin varlığının yarattığı üçüncü bir kişilik, ikiyken aslında bir olan bu ikiz kişiliğin üstüne ağırlığını koymuştur.*

Saçma Sapan Bir Öykü, *başlığına bağlı kalan bir öykü değildir; yaşamayı sürdürebilmemiz için unutmamız gereken her şeyi olağanüstü bir biçimde yeniden ele geçiren bir adam, kahramanının yazgısını izlerdi, izlemeliydi.*

Zilıinsel Bir Ölüm, *ki,şisel bir intihar yöntemi ortaya koyuyor; budramatik öykünün, yazann yeniklik anlanyla yalnızlık anlannda okşarcasına çaldığı bir piyanonun belli belirsiz, üstü örtülü bir giz bölüşümü olduğunu kestirmek güç değildir.* Beyefendinin Son Ziyareti, *içsel bir biçimde, dünyanın-ve dünyadaki bizlerin-gizli bir düş-leyicinin düşlerinden başka bir şey olmadığımızın laik kuşkusunu ortaya koyuyor, koysa gerek.* Neysem O Olmak İstemiyorum Artık, *bütün insanların duyumsadıkları, ama bildiğimce, hiç kimsenin bugüne dek yazmadığı bir iç çekişin . kusursuz bir anlatımıdır.*

Sen Kimsin? *bizim, içinde bulunduğumuz koşulların, kendileri de ‘hiç kimse' olmayan başkalarının bize verdikleri aldatıcı kesinliğin dışında ‘hiç kimse' olmadığımızın korkunç keşfine gönderme yapmaktadır.*

Ruh Dilencisi'nde *bir başka buluş, sıradan, belirsiz bireyin keşfi karşımıza çıkıyor.*

Başkasının Yerine Canına Kıymak*, bir başkasının yerine gönüllü olarak ölen otuz üç yaşında bir adamın yararsız özverisini anlatıyor; henüz uzak olan* İsa'nın Öyküsü'nü *sezdiriyor.*

Kaçan Ayna'da*, iki düşünce birleşiyor: Duran zaman düşüncesiyle, doyumsuz, sonsuz bir uyanıklık dizisi olarak düşünülen yaşam düşüncesi.*

Ödenmeyen Gün *bir başka zaman oyunu, Papi-ni'nin tüm öteki oyunlangibi nostaljik, kaygı verici başka bir zaman oyunu.*

Kişilerinin, sırasıyla canlarıdırdıkları kurmaca-ların dışında yaşamadıkları olgusunu öne sürerek eleştirebiliriz Papini'yi. Bu, yazarımızın onulmaz bir biçimde bir ozan olduğunu, kahramanlarının birçok değişik ad altında, onun kerıdi beninin yansımaları olduklarını söylemenin bir başka biçimidir.

Papini'nin hak etmediği bir biçimde unutulmuş olduğundan kuşku duyuyorum. Bu kitaptaki öyküler, insanın melankoliye ve alacakaranlığa eğilimli olduğu bir çağın ürünleridir, (^ama melankoli ile alacakaranlık yitip gitmiş değildir, günümüzde sanat onları değişik kılıklara bürüse de

Jorge Luis Borges

Kaçan Ayna

Havuzda İki Yansı

Yalnızca, kısır bir bahçede ölü yapraklarla dolu ölü bir havuzda yüzümü bir kez daha görmek için mi onca zaman sonra bu küçük başkente uğradım? Havuzun yanına vardığımda bundan başka bir neden düşünemiyordum.

Denizden, büyük kıyı kentlerinden döndüğüm için, gizli şeylere, dar sokaklara, suskun, yağmurdan kararmış duvarlara özlem duyuyordum. Bütün bunları, küçük başkentte, beş yıl, klasik beyaz sakallı hocalardan, Alman geleneğine en uygun, en fantastik bilimleri okuduğum kentte bulacağımı biliyordum.

Düzlüğün ortasında yapayalnız, bir sürgün gibi (gerçek vatanlarından sürülmüş kentlerin de var olduklarını düşünmüşümdür hep), ırmaksız, kalesiz, çan kulesiz, neredeyse ağaçsız, ama ortasında avlunun mırıldanıp uyukladığı büyük rokoko sarayın çevresindeki dingin, boyun e^mş bu sevgili kent sık sık aklıma düşüyordu. Sokaklarda, her yüz adımda bir, bir kuyu, kuyunun yanında bir çeşme, her çeşmenin üstünde açık maviyle soluk kırmızıya boyanmış seramik bir savaşçı. Bilime yeni adım attığım yıllarda kaldığım evi de anımsıyordum. Pencerelerim alana değil, evlerin arasına hapsolmuş büyük bir bahçeye bakıyordu; orada, bir köşede, yapay taşlarla çevrili bir havuz vardı. Bahçeye kimse bakmıyordu: Yaşh bey ölmüştü; bungun, sofu kızı da ağaçları inançsız, çiçekleri ise kendini beğenmiş buluyordu. Havuz da onun yüzünden ölmüştü. Artık hiçbir fıskı-ye fışkırmıyordu bağrından. Su, yılardan beri hiç değişmemiş gibi kımıltısız, yorgun görünüyordu. Ağaçlardan düşen yapraklar neredeyse tümüyle örtüyorlardı onu, sanki söylencesel uzaklıkta kalan güzlerde düşmüşlerdi havuzun içine.

Bu bahçe küçük başkentte yaşadığım sürece sevinç kaynağımdı benim. Günün her saatinde, hocalarım çağırmadıkça oraya gitme özgürlüğüm vardı, birkaç kitapla havuzun kıyısında oturur, okumaktan yorulunca ya da ışık azalmaya başlayınca, suda gözlerimin yansısını görmeye çalışır, yahut solmuş yaprakları sayar, rüzgârıh düzensiz soluğuyla usul usul devinmelerini estetik bir kaygıyla izlerdim. ^Kimi zaman seyreliyor, kimi zaman tümü bir araya toplanıp dibe doğru çöküyorlardı, o zaman suda yüzümü görür, gözlerimi dikip uzunca bir süre öyle bakardım ki ona, orada, benden öte, benim bedenimle birlikte varolmuyor-muş, sonsuza dek suyun içinde devinimsiz kalmış bir imgeden başka bir şey değilmiş gibi gelirdi yüzüm bana.

İşte bu nedenle küçük başkente varır varmaz hemen bahçeye koştum. Aradan birçok yıl geçmiş, ^ma kent hiç değişmemişti. Aynı dar sokaklardan a^u bodur, sarışınımsı kadınlar geçiyor, işe yaramaz, gülünç seramik savaşçılar, sık çeşmelerin üs-tündekimavi kılıçların kabzalarına abamyorlardı. Bahçe, bıraktığım gibiydi — havuz da, ülkeme dönmeden önce onu son kez gördüğüm haldeydi. Ç:İır)enlikte birkaç tutam daha çimen, havuzun içinde biraz daha çok yaprak; geri kalan her şey geçmişteki gibiydi. Yüzümü gene suyun aynasında görmek istedim, değişik olduğunun

ayrımına vardım, öylesine açık seçik anımsadığımdan oldukça değişik. Havuzun büyüsü, o yerin büyüsü yeniden sanlı beni. Yapay kayalıklardan birinin üstüne oturdum, solgun, değişime uğramış yüzümü göreyim diye daha büyük bir ayna yapmak için elimle ölü yaprakları ittim. Birkaç dakikadır orada durmuş,yansıma bakıp zamanın yasalarım düşünürken, suda, benimkinin yanında başka bir imgenin belirdiğini gördüm. Birden döndüm: Bir adam yanımda oturmuş, havuzda kendine bakıyordu. Dalgın dalgın baktım ona — bir kez daha bakınca biraz bana benziyormuş gibi geldi. Gözlerimi yeniden havuza çevirdim, derin suya yansıyan imgesini bir kez daha inceledim. Bir anda gerçeği kavradım: *Adamın imgesi, tıpatıp benim yedi yıl önce suda yansıyan yüzüme benziyordu*! Başka zaman olsa belki de bu beni şaşırtır, baş edilmez bir saplantının döngüsüne yakalanmışca-sına bağırırdım kuşkusuz. Ama bazen yalnızca olanaksızın gerçekleştiğini çoktan biliyordum, bu yüzden hiç korkmadım. Elimi adama uzattım, sıktı, sonra ona şöyle dedim:

“Senin ben olduğunu biliyorum — bir süredir geçmiş olan bir ben, ölü olduğuna inandığım bir ben, şimdi onu burada bir kez daha, bıraktığım gibi hiçbir görünür değişiklik olmaksızın yeniden görüyorum. Geçmiş olan benin, şimdiki benden ne istediğini bilmiyorum, ama ne dilersen dile, belki de esirgemeyeceğim senden.”

Adam, ben onun için yeni biriymişim gibi belli bir şaşkınlıkla bana baktı, bir an duraksadıktan sonra yanıtladı: '‘Biraz seninle birlikte kalmak istiyorum. Buradan kesin olarak ayrıldı^nı sandığında, ben burada, zamanın akıp gitmediği bu kentte kaldım, hiç kımıldamaksızın, hiçbir şey yapmaksızın seni bekledim. Geri döneceğini biliyordum. Ruhunun en ince yanını bu havuzun sularında bırakmıştın, bugüne dek bu ruhla yaşadım. Şimdi yeniden seninle sımsıkı birleşmek, seninle birlikte olmak, seninle birlikte yaşamak, geçen yıllardaki yaşamının öyküsünü senden dinlemek istiyorum. Senin o zaman olduğ'un gibiyim ben. Senin hakkında o zaman bildiğinden daha çok şey b^miyorum. Bilmek ve dinlemek isteğimi anlıyorsun, değil mi? Yeniden arkadaş ol benimle, böylece, dünyadan ve zamandan sürgün edilmiş bu kentten bir kez daha ayrılmayayım.” Başımla evet işareti yaptım, iki kardeş gihi el ele bahçeden çıktık.

O zaman, zaten herkesinkinden farklı olan yaşamımın en garip dönemlerinden biri başladı benim için. Kendimle birlikte -artık geçmiş olan kendimle birlikte— önceden kestirilemeyen bir sevinçle dolu birkaç gün yaşadım. iki *ben*, bozuk kaldırımlı sokaklarda, küçük başkentin üstüne çöken sessizlikte —ondokuzuncu yüzyıldan kalma bir sessizlik!— dolaşıyor, bıkıp usanmadan, gördükleri şeylerden, tanıdıkları insanlardan, onları etkileyen duygulardan, ruhlarında buruk bir tat bırakan düşlerden söz ediyorlardı. iki kişi —eskisiyle yenisi— birlikte, dağ başındaki bir manastır gibi suskun, mezarımsı üniversiteyi ziyaret ettiler —rokoko sarayın arkasındaki, kırık, kararmış yontuların, sonu gelmez caddelerin bir bakıştan fazlasını hak etmediği Fransız usulü bahçede dolaştılar— *Liliensee'ye* dek uzandılar, eski ilkelerin buyruğuyla göl adına erişen, yeri kötü kazılmış bir durgun su. O gezintiyi, o iç dökme günlerini, yüreğim bir an için durur gibi olmaksızın anımsayamıyorum! Ama ilk coşku saatlerinin, ilk çağrışım günlerinin ardından, arkadaşımı dinlerken anlatılmaz bir tedir^^^ duymaya başladım. Sürekli olarak gösterdiği bazı bönlükler, bazı kabalıklar, bazı gariplikler beni tedirgin etmeye başladı. Bundan başka, onunla uzun konuştuğumda, gülünç fikirler, ölü kuramlar, artık anımsamadığım şeyler ve insanlar hakkında taşralı coşkularla dolu olduğunun ayrımına vardım. Bana küçümsemeyle gülümseme esinleyen bazı sözcüklere inanıyor, bazı şiirlerle coşuyor, bazı görünümler karşısında kendinden geçiyordu.

Zihni hâlâ, bir yığın belirsiz, karmakarışık, dal budak salmış romantizmle, lanetlenmiş dağlar, karanlık ormanlar, gökgürültüsü ve top sesleriyle dolu fırtınalar ve savaşlarla dopdoluydu; yüreği melankolik, sıska züppelerle, biraz tombulca genç kızların yaşadıkları o Alınan pathosuyla burkuluyordu (gök mavisi çiçekler, bulutlar arasına gizlenmiş ay, erden nişanlıların mezarları, akşamları at gezintileri vb.).

İlk anlarda beni eğlendiren saf gururu, deneyimsizliği, yaşamın gizleri hakkındaki derin bilgisizliği, sonunda beni sıkmaya başladı; içimde yavaş yavaş itici, küçümseyen bir acıma duygusu uyandırdı.

Birkaç gün daha onu aşağılamak ya da kaçmak isteğime gem vurmayı başardım; ama bir sabah, aptalca içe dokunan bir *lied* tutturunca, küçümseyişimin nefrete dönüşmekte olduğunu duyumsadım.

“Gene de,” diye düşündüm, “kendisine güldüğüm bu adam, bu gülünç ve bilgisiz genç, bir zamanlar bendim: Hâlâ da bazı bakımlardan benim kendim. Yaşadığım o uzun yıllar boyunca, ben görür, kesti-rimlerde bulunur, düşünürken; o burada, yapayalnız, iletişimsiz, tıpkı benim burayı bırakıp gittiğim günde olduğum gibi kaldı. Şimdi, benim şimdiki benim, geçmiş benimi küçümsüyor — gene de o zaman, bugün olduğundan çok daha fazla üstün insan, yüce, soylu bir varlık olduğuma inanıyordum, evrensel bilge, geleceğin dahisi sanıyordum kendimi. O zaman da geçmişimi küçümsediğimi anımsıyorum, küçük beni, bilgisiz, daha incelmemiş oğlanı. O zaman küçümseyeni küçümsüyor-dum şimdi. Oysa bütün bu küçümseyenlerle küçümsenenlerin adı aynıydı, aynı bedende barm-mışlardı, insanlara tek bir canlı varlık gibi görünmüşlerdi. Şimdiki benden sonra, bugünkü kendimi yargılayacak bir başkası oluşacaktı, tıpkı bugün benim dünkü kendimi yargıladığım gibi. Ben kendime acımazsam, kim acıyacaktı bana?” Ben bunları düşünürken, eski ben konuşuyor, ahkâm kesiyordu. Artık ona söyleyecek hiçbir şeyim yoktu, bu yüzden susuyordum, onun da bana söyleyecek hiçbir şeyi yoktu, ama susacak yerde, tümceler üretiyor, korkunç derecede uzun şiirler okuyordu yüksek sesle. Aramızda ortak ne kalmıştı artık? Uzak geçmişin anıları tükendiğinden, onunla yakın geçmişten, yakın geçmişteki tüm görülmüş güzellikler, sevilmiş, kırılmış yürekler, çay masasının çevresinde o anda oluşuve-ren paradokslarla dolu dünyamdan söz edemiyordum ona; ruhumu baştan başa dolduran acılı düşten de. Bütün bunları ona anlatmanın yararı yoktu; beni anlamıyordu. Bana bir sahneyi anımsatan sözcüklerin tınıları, bir kokunun, bir adın, bir gürültünün çağrışımları ona hiçbir şey demiyordu. Onunla konuşmamı rica ediyordu, onaylarsam, merakla kulak veriyordu bana, ama duymadan, anlamadan, ona anlattırın şeyi benimle birlikte yeniden yaşamadan. Gözleri boşlukta yitiyor, ben susar susmaz da, onun tumturaklı sözleri, duygusal yapmacıklıkları başlıyordu.

Bir gün, bu eski ‘ben’e duyduğum nefreti artık tutamaz oldum. O zaman artık onunla birlikte yaşayamayacağımı, nefretimi yenmek için onun arkadaşlığından kaçmak zorunda olduğumu çok kesin bir dille söyledim ona. Sözlerim onu şaşırttı, üzdü. Gözleri yalvarırcasına bana baktı. Eli, elimi daha güçlü sıktı.

“Beni niçin bırakmak istiyorsun,” dedi o nefret edilesi tiyatrovari, duygulu sesiyle, “Niçin bir kez daha yalnız bırakmak istiyorsun beni? Onca zaman sessiz sessiz seni bekledim, onca yıl beni bu anlara yaklaştıran saatleri saydım! Şimdi burada benimleyken, seni seviyorken, geçmişte kalan soluk şeylerden, aşktan, dünyanın güzelliğinden, varlıkların acılarından söz ederken; öylesine hüzünlü, öylesine *ağır* bir biçimde hüzünlü olan bu kentte beni yalnız bırakmak mı istiyorsun?” Bu sözcüklere, elimin bir öfke devinimiyle karşılık verdim. Ama gitmeye koyulduğumda, beni sımsıkı kavrayan kolunu duyumsadım, hıçkırarak bana şöyle diyen sesini işittim bir kez daha:

“Hayır, gitmeyeceksin. Bırakmayaca^m seni! Beni anlayabilen biriyle, hâlâ yüreği sımsıcak, yaşam dolu kentlerden gelen, bütün yakınmalar^u dinleyen, itiraflarımı anlayışla karşılayan biriyle konuşabilmekten öylesine mutluyum ki. Hâyır, gitmeyeceksin, gidemezsin! Bırakmayacağım seni.” Bu kez de yanıt vermedim, bütün ^in, hiç konuş-maksızın, onunla birlikte kaldım. Sessizce bana bakıyor, adım adım izliyordu beni.

Ertesi   gitmek için hazırlandım, ama o kapımın

önünde durup, o ^ın de onunla birlikte kalacağıma söz verinceye dek dışarı çıkmamı engelledi.

Böylece dört gün daha geçti. Ondan kaçmaya çalışıyordum, ama o, bir an bile ardımı bırakmadan, yakınmalarıyla canımı sıkarak, gerekince zora da başvurarak kentten ayrılmamı engelliyordu. Nefretim, umarsızlığım gittikçe artıyordu. Sonunda, beşinci ^in, kendimi onun kıskanç gözetiminden kurtaramayacağımı görünce, bir tek çaremin kaldığını düşündüm, ardımda onun sızlanan gölgesi, kararlı bir biçimde evden çıktım.

O gün de, onun bedeni ve onun ruhuyla saatler geçirdiğim kısır bahçeye gittik, o ^in de ölü yapraklarla dolu havuzun yanına yaklaştık. O gün de, yapay kayaların üstüne oturduk, yansımıza bakmak için yaprakları araladık. Yüzlerimiz suyun derin aynasında yan yana belirdiğinde, hızla döndüm, geçmiş benimi omuzlarından kavradım, yüzü suyun üstüne gelecek biçimde, imgesinin belirdiği noktaya ittim. Başını suya batırdım, çileden çıkmış nefretimin bütün gücüyle sımsıkı tuttum. Debelendi, bacakları hızh hızh devindi, ama başı, havuzun ürperen dalgas^ının içinde kaldı. Birkaç

dakika sonra, bedeninin direncinin kırıldığını, pörsüdüğünü duyumsadım. O zaman onu bıraktım, suyun daha da derinlerine, dibe doğru indi. İğrenç geçmiş ben’im, geçmiş yılların gülünç, aptal ben’i hiç dirileıııiyecek biçimde ölüp gitmişti.

Bahçeden, kentten dingince çıktım. Bu olay için hiç kimse hiçbir zaman rahatsız etmedi beni. Şimdi hâlâ dünyada, büyük kıyı kentlerinde yaşıyorum; anısını kesin olarak anımsamadığım bir şeyim eksikmiş gibi geliyor bana. Ne zaman neşe, aptalca gülümseyişleriyle içimi sarsa, kendi kendisini öldüren, ama gene de yaşamayı sürdüren tek adamın ben olduğumu düşünüyorum. Ama bu, ciddileşmeme yetmiyor.

Saçma Sapan Bir Öykü

Dört gün oluyor, anılarımın en yapmacık sayfalarından bazılarını belli belirsiz bir tedirginlikle yazarken, kapının usulca vurulduğunu işittim, ama ayağa kalkmadım, yanıt da vermedim. Vuruşlar fazla güçsüzdü, benimse çekingenlerle işim yoktu.

Ertesi gün, aynı saatte, kapının gene vurulduğunu işittim, bu kez vuruşlar daha güçlü, daha kararlıydı. Ama o gün de kapıyı açmak istemedim, çünkü davranışlarını bu denli çabuk düzeltenleri hiç sevmem.

Daha sonraki gün, gene aynı saatte, darbeler çok hızh bir biçimde yinelendi, daha yerimden kalka-madan kapının açıldığını gördüm, karşımda bir özelliği olmayan, oldukça genç, aydınlık yüzlü, kıvırcık kızıl saçlı bir adam belirdi, tek sözcük söylemeksizin beceriksizce eğildi. Bir sandalye bulur bulmaz kendini onun üstüne attı; ayakta kaldığımdan, oturmam için koltuğu gösterdi. Boyun eğdikten sonra, ona kim olduğunu sormaya h^^^ olduğunu düşündüm, nazik olmayan bir sesle, bana adını ve onu odama dalmaya zorlayan nedeni söylemesini rica ettim. Ama adam hiç istifini bozmadı, şimdilik benim için neyse öyle kalmak istediğini hemen anlamamı sağladı: Bir yabancı.

“Beni size getiren neden,” diye sürdürdü gülümseyerek, “çantamın içinde; onu hemen gösterece-gım s!ze. ”

Gerçekten de, elinde sarı deriden, kirli, metal çivili bir çanta bulunduğunun ayrımına vardım; tam o anda çantayı açtı, içinden bir kitap çıkardı. “Bu kitap,” dedi, deniz haritasıyla kaplanmış, pas kırmızısı iri çiçek desenli bir kitap uzatarak, “benim yarattığım, kurguladığım, oluşturduğum ve yazdığım bir öyküyü kapsıyor. Tüm yaşamım boyunca bu öyküden başka bir şey yazmadım, izin verirseniz, hoşunuza gideceğini sanıyorum. Bugüne dek sizi tanımıyordum, ününüzü biliyordum yalnızca, birkaç gün önce sizi seven bir bayan sizin, kendine şaşmayan az sayıda kişiden biri, benzerlerinizin birçoğuna ölümü öğütleme yürekliliğini gösteren tek kişi olduğmıuzu söyledi bana. Bütün bunlardan ötürü, başından en acayip, en alışılmadık serüvenler geçen tuhaf bir adamın öyküsünü anlatan bu kitabı size okumayı düşündüm. Onu dinledikten sonra, ne yapmam gerektiğini söyleyeceksiniz bana. Eğer öyküm hoşunuza giderse, bir ay içinde beni ünlü yapaca-^nıza söz verirsiniz — hoşunuza gitmezse, bir gün içinde kendimi öldürürüm. Bana bu koşulları kabul ettiğinizi söylerseniz, okumaya başlayacağım.” O ana dek takındığım edilgin tutumu sürdürmekten başka bir şey yapamayacağımı gördüm, sevimli kılmayı başaramadığım bir küçümsemeyle, öyküyü dinleyeceğimi, istediği her şeyi yapacağımı söyledim ona.

“Kim olabilir,” diye düşünüyordum kendi kendime, “beni seven, bu adama benden söz eden? Bir kadının beni sevdiğini hiç bilmiyordum, böyle bir şey olmuşsa bile buna izin vermezdim, çünkü hayvana tapanlarınkinden daha rahatsız edici, daha gülünç bir durum yoktur. ..”

Ama yabancı, dil uzluğuyla değilse de, açık seçik bir biçimde, ayaklarını sürte sürte bu düşüncelerimi böldü. Kitap açıktı, benimse dikkat etmem gerekiyordu.

Adam okumaya başladı. İlk sözcükleri kaçırdım; daha sonrakilere daha çok dikkat ettim. Birden kulak kesildim, sırtımdan hafif bir ürperti geçti. On ya da yirmi saniye sonra yüzüme ateş bastı; bacaklarım sinirli sinirli devindi - on saniye daha geçtikten sonra, ayağa kalktım. Yabancı okumayı kesip bana baktı, bütün ifadesiyle alçakgönüllüce beni sorguya çekiyordu. Ben de onu bakışlarımla sorguya çektim, belki de neredeyse yalvararak, ama onu gönderemeyecek denli sersemlemiştim, ona yalnızca, herhangi bir sosyete budalası gibi, şöyle dedim:

“Devam edin, lütfen.”

Garip okuma sürdü. Koltukta durmadan kıpırdanıyordum, ürpertiler yalnızca sırtımda değil ba-şunda, tüm bedenimde dolaşıyordu şimdi. Yüzümü bir aynada görseydim gülerdim, böylece her şey geçip giderdi, çünkü, belki de, bayağı bir şaşkınlık, yabanıl bir kararsızlık belirmiş olmalıydı yüzümde. Bir an dingin okuyucunun sözcüklerini dinlememeye çalıştım, ancak daha çok karıştırdı kafamıbu, adamın kızıl başıiyi ciltlenmiş kitabın üstüne eğik, okumakta olduğu öyküyü sözcük sözcük, *durak durak,* baştan sona dinledim. Bu alabildiğine acayip durumda ne yapmalıydım, ya da ne yapabilirdim? Kitabı ahp parça parça etmeli, ayağımın altında çiğnemeli, ateşe mi vermeliydim? Lanetlenmiş okuyucuyu kıskıvrak yakalayıp bir güzel haşlamalı, yersiz bir hayalet gibi odadan dışarı mı atmalıydım?

Ama bütün bunları niçin yapacaktım? Bu okuma dile getirilmez bir biçimde canımı sıksa, uyanma umudu olınayan saçma, sıkıntılı bir düş izlenimi verse bile. Bir an için kendimi öfkeli çırpınışlar içinde bulacağımı sandım, imgelemimde, beyaz başlıklı bir hastabakıcının, bin bir sak^^^^, sırtıma zorla deh gömleği geçirdiğini gördüm. Neyse, sonunda okuma bitti. Kaç saat sürdü bilmiyorum, ama o şaşkınlıkla bile, okuyucunun sesinin cılızlığının, alnının terden ıslanmış olduğunun ayrımına vardım. Kitap kapat^mış, yeniden çantanın içine konmuştu; yabancı, gözleri daha önceki gibi hırslı olmasa da, kaygıyla bakıyordu bana. Yıkılmışlığım öylesine büyüktü ki, o da ayrımına vardı bunun, bir gözümü oğuşturduğumu, ona ne yanıt vereceğimi bilemediğimi görünce şaşkınlığı alabildiğine arttı. O anda bana artık hiç konuşamayacakmışım gibi geldi, çevremdeki en basit şeyler bile birden bakışlarımın altında öylesine tuhaf, öylesine düşmanca bir havaya büründüler ki, neredeyse bir ürperti duydum. Bütün bunlar bana kötü, utanç verici göründü, irkilir gibi oldum; altüst oluşumu bağışlatacak hiçbir şeyim yoktu. Ama böyle allak bullak oluşumun bir nedeni vardı, üstelik çok güçlü bir neden: *O adamın okuduğu öykü benim iç ve dı§ yU§amı-mın bU§tan bU§a tam ve kesin anlatışıydı.* O süre boyunca, dünyaya geldiğimden beri duyduğum, düşlediğim, yaptığım her şeyin, aslına bağh, acımasız, ayrıntılı bir tutanağını dinlemiştim. Kutsal bir varlık, doğduğum günden beri yanı başımda durmuş, tanık olduğu düşüncelerimi, davranışlarımı yazmış olsaydı, bil^inmeyen okuyucunun kendisinin

düşleyip kurduğunu öne sürdüğü öykünün tastamam aynı olan bir öykü olurdu bu. En küçük, en gizli şeylerin tümü kaydedilmiş, bir düş ya da bir aşk yahut gizli bir kötülük ya da aşağılık bir hesap bile yazarın gözünden kaçmamıştı. Korkunç kitap benim unutmuş olduğum, yalmzca onu dinlerken anımsadığım olayların ya da düşüncelerin en ince ayrıntılarını bile kapsıyordu.

Şaşkınlığım, korkum bu kusursuz kesinlikten, bu tedirgin edici titizlikten kaynaklanıyordu. Bu adamı hiç tanımıyordum — o da beni hiç takmadığını doğruluyordu. Koşullar ya da gereksinim zorlamadıkça hiç kimsenin gelmediği bir kentte tek başıma yaşıyordum, hiçbir arkadaşıma, eğer arkadaşım olduğunu söyleyebilirsem, kaçakçılığı için çıktığım yolculuklardan, olmayacak şeylere duyduğum gönüllü tutkularımdan söz etmemiştim. Ne kendim, ne de başkaları için yaşamımla ilgili tam, içtenlikli bir rapor yazdım, üstelik tam da o günlerde kendimi ölümümden sonra da başka insanlardan gizlemek için uydurma anılar yazmaktaydım.

Oyleyse, arsızca, acımasızca, eski haritayla kaplı pas renkli o iğrenç kitabında anlattığı bütün bu şeyleri kimden duymuş olabilirdi? Ancak, bu adam bu öyküyü kendisinin uydurduğunu öne sürüyor, *benim* yaşamımı, tüm yaşamımı *tasarlanmış* bir öykü diye sunuyordu *bana*!

Korkunç bir biçimde allak bullak olmuş, duygulanmıştım, ama bir şeyden hiç kuşkum yoktu: Bu kitap insanlara iletilmemeliydi. O mutsuz, o inanılmaz yazar ve okuyucu ölse bile, yaşamımın dünyada, *adsız* düşmanlarım arasında yayılmasına, tanınmasına izin veremezdim.

Içimde sağlam, dayanıklı olduğunu duyumsadığım bu karar, h^afifçe güçlendirmeye başladı beni. Adam afallamış, neredeyse yalvarırcasına bir tavırla beni incelemeyi sürdürüyordu. Okumayı bitireli ancak iki dakika olmuştu, tedirginlı^min nedenlerini anlamışa benzemiyordu.'

En sonunda konuşabildim.

“°zür dilerim, bayım, bu öyküyü uydurduğunuzdan emin misiniz?” diye sordum ona. “Kesinlikle,” diye yanıtladı, biraz rahatlamış, “Yıllarca düşünüp tasarladım onu, sık sık kahramanımın yaşamında düzeltmeler, değişiklikler yaptım. Ama tümü benim buluşumdur.”

Bu sözcükler tedirginliğimi daha da artırdı, ama bir soru daha sormayı başardım:

“Lütfen, söyleyin, beni daha önce hiç görmediğinize gerçekten emin misiniz? Beni tanıyan birinin yaşamımı anlattığını işittiniz mi?”

Yabancı bu sözcükler karşısında şaşkın şaşkın gülümsedi.

“Size daha önce de söyledim,” diye yanıtladı, “Kısa bir süre öncesine dek adınızdan başka bir şey bilmiyordum, ancak birkaç ^in önce sizin ölümü öğütlemeyi bildiğinizi öğrendim. Ama sizinle ilgili daha başka bir şey bilmiyorum.” Hakkındaki yargı gerçekleşmişti, *uygulanmasının gecikmemesi gerekiyordu.*

“Okumadan önce ileri sürdüğünüz koşulları yerine getirmeye hâlâ hazır mısınız?” diye sordum ona ciddi ciddi.

“Hiç duraksamadan,” diye yanıtladı, sesinde belli belirsiz bir titremeyle, “Çalacak başka kapım yok, bu yapıt benim hayatım. Başka bir şey yapamayacağımı duyumsuyorum.”

“Öyleyse size şunu söylemeliyim,” diye sürdürdüm kaldığım yerden, aynı ciddiyetle, ama belli bir üzüntünün yumuşattığı bir sesle, “Öykünüz aptalca, sıkıcı, tutarsız, iğrenç. Kahramanım dediğiniz, bıkkın bir serseriden başka bir şey değil, duyarlı okuyucuların hiç hoşuna gitmeyecek. Fazla acımasız davranıp daha başka şeyler söylemek istemiyorum.”

Adamın bu sözcükleri beklemediğini çok iyi anladım, bir anda gözlerinin kapandığının hayretle ayrımına vardım. Ama kendisi üstündeki gücünün, dürüstlüğüne denk olduğunu hemen anla-dıın. Birden gözlerini açtı; şaşkınlık ya da nefret duymaksızın baktı.

“Dışarıya kadar eşlik eder misiniz bana?” diye sordu, doğal olamayacak kadar tatlı bir sesle. “Elbette,” diye yanıtladım, şapkamı giydim, başka söz söylemeksizin evden çıktık. Yabanc^ının sarı deri çantası hâlâ elindeydi, şaşkınlık içinde, suları kabarmış, kara taş duvarlar arasından çağıl çağıl akan ^mak kıyısına dek izledim onu. Çevresine bakınıp, onu kurtaracak gibi görünen kimsenin olmadığını görünce, bana döndü: “Okumam sizi sıktıysa

özür dilerim," dedi. "Sa-nırıın, bundan böyle yaşayan birinin canını sıkmak durumunda olmayacağım hiç. Olabildiğince çabuk unutun beni."

Bunlar son sözleri oldu, ata biner ^bi kolayca korkuluğu aştı, hızla fırlayıp, elinde çantasıyla kendini ırmağa attı. Onu bir kez daha görmek için yaklaştıın, ama sular çoktan kucaklamıştı onu. Ürkek, sarışın bir küçük kız, hızh intiharın ayrımına varmıştı, ama buna çok şaşmış görünmüyordu, elindeki fındıkları yiye yiye yoluna devam etti.

Bir iki yararsız girişimden sonra eve' döndüm. Odama girer girmez yatağa uzandım, çok zorlanmadan uykuya daldım, açıklanamaz olanın karşısında yenik, bitkin düşmüş gibi.

Bu sabah oldukça geç, tuhaf bir duyguyla kalk-^m. *Çoktan ölm-ü§üm,* beni gömmeye gelmelerini bekliyormuşum gibi geliyordu bana. Hemen cenazemle ilgili vasiyet verdim, hiçbir şeyin unutulmaması için cenaze işleri kurumuna kendim git-^m. Her an tabutumu getirmelerini bekliyorum. Daha şimdiden başka bir dünyaya aitmişim gibi duyumsuyorum kendimi, çevremi kuşatan her şeyin, geçmiş, bitmiş, artık benim hiç ilgimi çek-miyormuş gibi dile getirilmez bir görünüşü var. Bir arkadaşım bana çiçek getirdi, beklemesini, onları mezarımın üstüne koymasını söyledim ona. Gülümsedi gibi geldi bana, ama insanlar hiçbir şey anlamadıkları zaman hep gülümserler.

Zihinsel Bir Ölüm

Büyük bir olayla karşılaşma umuduyla —hemen hemen her zaman boşa çıkan— *sıradı§ı* şeylerin ardına düşme yanlışını yapmasaydım, son yılların en yeni intiharlarından birinin gerçek öyküsünü kimse bilemeyecekti.

Hepimiz, *bizba§kaları,* istatistiklerin ne denli *hatalı* olduğunu biliyoruz — *hatalı* sözcüğünü, bile bile, *eksik* anlamında kullanıyorum. Bazı edilgen kimseler gönüllü ölümlerin artması karşısında ne denli acıyarak ürküntüyle yüzlerini ekşitseler de, kendi adıma ben, bunların tümünün kaydedilmediklerini biliyorum. Hastalarla —görünürde— öldürülenler arasında intiharlar sık görülür. Belki de çoğunluktadır. Neredeyse *lıer ölümün gönüllü olduğunu* söylemek geliyor içimden. Ama nasıl? Ne biçimde?

Ne yazık! Kaba, sıradan, alabildiğine sıradan bir

biçimde! Bilgi eksikliği? istem eksikliği —öngörüsü olan ve gücü yetenler azdır—: Neredeyse kendini yılana yutturan bir kuş ya da odun ateşinin üstüne atılan deliler gibi, yazgıya karşı bir atılım. Yaşamak istemeyen, kısa bir şimdiyi, uzun ve güvenli bir geleceğe yeğ tutmuş olan İnsanlar. Leopardi onaylardı bunu: Ama bunların *budanmış* yaşamlar olduğunu kim yadsıyabilir?

Gizemini bildiğim intihar şimdiye dek bilinen intiharların hiçbirine benzemiyor. Ne tarih ne de günlük haberler buna benzer ya da bunun aynı bir intihardan söz edebilirler.

Hiç kimsenin kullanmadığı bir yol bulmak zordu. Daha az belirgin kurtuluş yollarının tümü bulunmuş, uygulamaya konmuştur: U^m zamandan beri alışılagelmiş olan, tabancayla kendini vurma ya da sıradan zehirleme olaylarına doymuş olan gazeteler sık sık, ilginç bir değişiklik olsun diye, , iyimser okuyucuları keyifle güldürmek için bunlardan birinin sözünü ederler. Gene de o bulmuş, uygulamıştır.

Gelecekteki intiharı tuhaf bir biçimde öğrendim (Düzenli olarak bana *tanıştırılan* kişilerden hiçbir zaman olağanüstü bir şey çıkaramadığımı belirtmeliyim). Bir sabah eski kitaplarnı durduğu bir arabayı karıştırırken, Dostoyevski'nin *Ecinni*-ler'inin Fransızca çevirisinin birinci cildi geçti elime. Epey zaman önce okumuştum onu, üstelik birkaç kez; hem sonra yalnızca birinci cildi vardı, bu yüzden onu satın almayı hiç düşünmüyordum. Nasıl oldu bilmiyorum, birden kitabın sayfalarını çevirmeye başladım, içgüdüsel olarak mühendis

Kiriloff'un olanca yalınlığıyla intihar üstüne görüşlerini öne sürdüğü sayfaya rastladım. Daha önce, orada burada, sayfa kenarlarına sertçe, kırmızı kalemle düşülmüş işaretlerin ayrımına varmıştım, ama burada doğrudan doğruya notlar vardı. Kurşun kalemle özensizce yazılmışlardı. Gene de onları çözdüm.

"Böyle değil. — Pekâlâ: Ölüm korkusunu yenmek gerek, bunun için de kendini öldürmeye hazırlanmalı, ama böyle değil. — Ellerle intihar: Kasap işi. Olmaz... — Benim yöntemim için düşünceyi hazırlamalı. — Kendi

kendine yaşamı yadsımak, yıkmak gerek, yavaş yavaş; bedeni birden bire parçalamamah, aptalca bir şey blY.. . ”

Sayfa kenarlarına boylamasına yazılmış bu birkaç satır. Bir süredir hiç olmadık biçimde merakımı uyandırdı.

Bu sözleri kim yazmış olabilirdi? Yöntemi neydi peki, ölmeden ölmek? Kitabı bir kez daha sinirli sinirli karıştırdım. Şaşırdım: Iç kapakta, başta, aradığım şey vardı: Bir mühür —piyasada kuüa-nılan şu korkunç eflâtun mühürlerden— bir ad, bir soyadı, bir de adres!

Ottone Kressler Via delle Ruote, 25, p.°p.°

Kitapçıya üç beş kuruş verdim, kitap cebimde, koşa koşa uzaklaştım. Odama girer girmez, onu daha iyi inceledim: Başka notlar da vardı, ne ki daha önce orada okuduklarıma fazla bir şey katmıyorlardı. Ama bunlar yeterliydi, çünkü kitabın sahibini buluncaya dek huzura kavuşamayacaktım. Peki, ama bunları yazan o muydu bakalım? Hem sonra mührün üstündeki o Almanca ad, kitabın son sahibinin, gizemli notu yazanın adı mıydı? Hem bakalım hâlâ aynı evde mi oturuyordu? Hangi kest^irimde bulunursam bulunayım, bu ipucundan başka izleyecek ipucu yoktu — biricik ipucu. Eyleme geçmeden duramazdım. Kitabı ve şapkamı kaptığım gibi yeniden dışarı fırladım.

Birkaç dakika sonra —tabanlarım kuvvetlidir, sinirli insanlar gibi de aceleciyim— Ruote sokağı yirmi beş numaradaydım.

Pis sokak kapısını çaldım. Açıldı:

“Kim o?”

Bir çocuk sesiydi bu. Gerçekten de merdivenden çıkınca, kaplının boşluğunda, ^^^uı önlüklü, çıplak ayaklı, solgun bir küçük kız gördüm:

“Kimi arıyorsunuz?”

“Bay Ottone Kressler hâlâ burada mı oturuyor?” Küçük kız gözlerini kocaman kocaman açtı, düşündü. Sonra, birden:

"Anne! Anne! Gelsene!”

Karşıdan ufak tefek, kırkını aşkın, berbat, yüzü kız çocuğununki gibi kirli bir kadın geldi. Kötü kötü baktı bana:

“Kimi istiyorsunuz?”

Adı yineledim. Sorumun hiç hoşuna gitmed^^^ ayrımına vardım.

“Onu tanıyor musunuz?” diye sordu kuşkuyla. “Tanımıyorum, ama onu hemen görmem gerek, iş için.”

Kadın kararsızdı, ama korkusu ağır hastı: "Artık burada, bizde kalmıyor. .. Gideli hu aym lS’inde üç ay oldu.”

“Şimdi nerede kalıyor?”

“Bilmiyorum.”

“Gerçekten mi? Bilen yok mudur?”

“Bitişikteki şarapçıya gidin, Cecchino’yu sorun. Mektuplarını o alırdı.”

Selam verip indim. Evden iki adım uzaklıkta, şu perdeleri kırmızı, kirli kan ve kötü şarap rengi şarapevlerinden biri vardı, solda karton üstüne yapılmış şişe resmi. İçeri girdim. Pis pis kokuyordu. Neyse ki içeride kimse yoktu, tezgahta tek bir kişi hile.

“Hey, baksanıza!”

Karanlık dip tarafta bir iskemle kargaşası vardı, tozdan dumandan bir şey gö^^rnüyordu, karşıdan yüzü ışıl ışıl bir kadın hana doğru geldi, şaşkınlıkla tehdit karışık bir bakışla süzdü heni. “Ne insanlar!” diye bağırdı, yanıma yaklaşmak-sızın. -

Arkasındaki karanlıktan, heline mavi önlük dolamış sarışın bir genç belirdi:

“Siz ne istemiştiniz?”

“Özür dilerim, siz Cecchino musunuz?”

“Evet.”

“Burada yakınlarda oturan Ottone Kressler diye birini tanıyor musunuz?”

“Elbette tanıyorum. Ama şimdi gitti.” “Nereye?”

Onun da hana yanıt vermeye hiç istekli olma^^m gördüm. Gözlerini dikip haktı, sonra alçak sesle:

“Özür dilerim, kesinlikle söyleyemem, bir şey mi vardı? Çünkü, doğrusunu isterseniz, zavallı bir adamdır o, ne yaptığım hile bilmez. Bu sokakta oturan birkaç kişiye borç bıraktı, ardından birini gönderirsem, vicdan azabı çekerim. Hayatımda kimseyi ele vermedim, Tanrı hakkı için, gehe de yakayı sıyırıyorum.”

“Yanılıyorsunuz: Ondan istediğim bir şey yok benim. Tersine, kendisine vermem gereken bir şey var, çok önemli bir konu, onu görmeliyim... Ancak bugüne dek hiç karşılaşmadım kendisiyle.” “Bakın: Pek kulak vermeyecektir size. Nasıl gülünç bir tip olduğunu bir görseydiniz! Hiçbir şeyi anımsamıyormuş, onun için hiçbir şeyin önemi yokmuş gibi. Ara sıra kendi kendine konuşur. .. ama iyi oğlandır, parası varsa, birçoklarının yaptığı gibi, pintilik etmez.”

“Bakın, hana onun nerede olduğunu bildiğinizi söylediler: Söyleyin hana. Onun da hoşuna gidecek hu.”

Delikanlı gene gözlerini dikip haktı hana: Sonra ya benim bekçi ya da alacaklı olmadığıma inandığından ya da gizin onun için pek önemi olmadığından, yanıtladı:

“Eğer şu günlerde onu hastaneye kaldırmadı-larsa, Stufa sokağı No. 2’de oturuyor.”

Teşekkür edip hemen yola koyuldum.

Ruote sokağından Stufa sokağına dek çok uzun bir yol yok, ayrımına hile varmadan ulaştım oraya. İki numara, onheşinci ya da onaltıncı yüzyıldan

kalma şu eski Floransa saraylarından biriydi; kabarık yontulmuş sert taşlarla çevrili, yuvarlak

kemerli pencereler, tepede -duvarlarla çevrili!-balkon. Yer yer dökülmüş, alabildiğine kirli; yarıya kadar duvarlı pencereler; her yanda bozulma belirtileri.

Ayakkabı tamircisi bir kapıcı, başını elindeki ayakkabıdan kaldırmaksızın, hiçbir duygu belirtisi göstermeden yanıtladı sorumu:

“En üst katta, sağda.”

Yer yer balgam lekeleri, örümcek ağları bürümüş merdivenden çıktım. Merdiven başına çıkınca kapıyı çaldım., Başka bir kız belirdi. Bay Kressler evdeydi, beni karşılamak için kendiliğinden oda kapısınm eşiğine dek geldi. Belki yıllar geçince görünüşünü unutacağım, ama bu ana dek açık seçik, el değmemiş, belleğime derinden kazılmış, sakladım onu.

Ottone Kressler, tasarladığım gibi, uzun boylu, sıska biriydi. Çocukluğunda yanaklarını zorla bastırmışlar gibi uzun ve dar olan yüzü Hoffman’ın hayaletlerinden birinin karika^^lme benziyordu. Derin, inanılmaz derecede derin göz yuvaları, diplerinde iki kıvılcım; uzun, kıvrık, tensel olmayan bir burun; diri, ama kadınsı bir anlatımı olmayan, alaycı ve buruk olmasına karşın kösnül bir ağız; üst üste binmiş dişler; neredeyse nokta gibi bir çene. Yüzü baştan başa kazınmış, kıpkırmızıydı, ama elmacık kemiklerinin rengi sa^ık^ doğal bir kırmızı değil, yüzünü boydan boya, boynuna dek kaplayan, kan oturmuş gibi, kan kırmızısıydı. Kötü giyimliydi, dışarı çıkmak üzereymiş gibi sırtında kül rengi bir palto, başında çirkin bir şapka vardı.

Onu bulmaktan duyduğum heyecan öylesine büyüktü ki, söyleyeceğim ilk sözleri, ziyaretimin mantıksal nedenini düşünmemiştim. Bana doğru yaklaşırken, artık ona ne söyleyeceğimi bilmiyordum. Zorunluluk, açıklıktan yana karar verdirdi bana.

“Bay Kressler siz misiniz?”

Genç adam başıyla onayladı.

“Sizinle hemen konuşmamız gerek.”

Eliyle odasını gösterdi, içeri girdim. Damlara bakan büyük, hemen hemen boş bir odaydı. Uzun bir taşıma sandığının üstüne bir şilte atılmıştı, şiltenin üstünde bir battaniyeyle bir yastık vardı. Sandalye yoktü; yalnızca bir hasır koltuk. Duvara iplerle kitap yüklü tahtalar asılmıştı, bir köşede, bir nota sehpası, kocaman, siyah, anlayabildi^m-ce sağlam, eskiden kalma. Kressler parmağıyla koltuğu gösterdi, kendisi de yatağa benzemeyen yatağın üstüne oturdu, konuşmanın bütün gidişatını benden bekliyormuş gibi suskun, yüzüme baktı.

Cesaretimiyitirmedim: Cebimden Dostoyevski’nin birinci cildini çıkardım, ona uzattım:

“Bu kitap sizin mi?”

“Uzun zaman önce benimdi. Daha önce kaldı^m' yerde, borçlarıma karşılık, öteki kitaplarımla birlikte aldılar onu. İkinci cilt hâlâ bende. Ev sahibesi cahildi...”

“Sayfa kenarlarındaki notlar sizin mi?” diye sürdürdüm kaldığım yerden, Kiriloff’un konuşmalarının yanındaki notları göstererek.

“Benim. Neden sordunuz?...”

Bay Kressler alabildiğine dingindi, ziyaretimin, sorularımın tuhaflığına karşı duyarsız gibiydi. “Çünkü,” diye sözünü kestim birden, “çünkü bu sözcükleri okuyunca bir yöntem buldum onlarda, yeni bir ölüm yöntemi, elleri kullanmadan yeni bir ölümün, üstün bir intiharın belirtisini. Zihnimi çok kurcalıyor bu, bir fikrim var. .. Seçimin ağırlığını duyan, ama çıkış için hangi kapıya yöneleceklerine karar veremeyen bütün insanları arıyorum. Böyle bir yöntemin var olup olmadığını, gerçekten *bir §ey* bulup bulmadığınızı, bu *bir* şeyin gerçekleştirilip gerçekleştirilemeyeceğini söyleyesiniz diye geldim size... ”

Ben konuştukça, dinleyicim yavaş yavaş soğukkanlılığını yitirdi. Göz yuvalarının derinindeki gözbebekleri bana doğru yaklaştı, gözleri, inin ağzına yaklaşan bir hayvanınki gibi yuvasından dışarı uğradı.

“Evet, evet... Tamam!” diye bağırdL “Birinin bunu ciddi ciddi düşülmesi olanaksız — hele İtalya’da! Demek, gerçek ölüm sorunu için geldiniz bana?”

“Evet. Yaimzca bunun ıçin geldim.”

Bay Kressler ayağa kalktı. Duygulanmış görünüyordu. Eh elimi aradı, sıktı. Ona adımı söylemek zorunda kaldım. Yüzünde beni kucaklamak isteği gördüm.

“Şimdi konuşabiliriz,” diye sürdürdüm. "Ama siz çıkıyor muydunuz?”

“Hayır, hayır, aslında çıkmıyordum. Evde bile olsam hep böyle giy^^^n. Şimdi hemen konuşabiliriz, çok iyi olur, ne kadar isterseniz. Size her şeyi anlatacağım, istediğiniz her şeyi söyleyeceğim. Ben ölmeden önce bu fikir sizin olacak. Kaynaşma ve iletişim: Bunu düşünmemiştim; hiç kimsem yoktu. Onca kulak var, ama beyin çok az! Hele burada! Belki Almanya’da... Ama oraya dönemem: Acınacak bir durum! Şuraya bakın!” Bana boş odayı, tavan kirişlerini, baştan savma şeritlerle yapıştırılmış kırık pencere camlarını gösterdi.

“Size öykümü anlatmamı ister miydiniz? Ama benim öyküm şimdi başlıyor! Yaşamımın birinci bölümü, sonuncu bölümü olacak; mezar yazıtım da bu öykünün başlığı. Adım Alman adı; babam, buraya göç eden bir Bavyeralıydı. Annem Italyan, hâlâ sağ, hiçbir şey anlamıyor — bütün anneler gibi. Bir makine dükkânında memur ya da yazıcılık gibi bir işim vardı. Babam çağdaş bir adamdı, iş adamı, biraz Bismarck serpintisi olan. Bunun dışında aptaldı, son yılarda merak sardığı Goethe ile Chianti şarabı yüzünden daha da kötü oldu. Ben yazıyor, kopya ediyor, özetliyordum, ama içimde hep yaşam düşüncesi vardı. Her zamanki şeyler: Ezbere bilirsiniz. Bu nedir? Niçin? Nereye gidiyoruz? Yaşamaya değer mi? ^b. vb. Akşamları dışarı çıkacak yerde, bütüır kitapları okuyor, hiçbir insanın yanıtlayamayacağı şeyi soruyordum onlara. Yaşamı seviyordum, olabilecek en yüce, en güzel yaşamı, ama onu çevremde görmüyordum, başkalarına göre *hali vakti iyi* olanlarda bile. Filozofların idealleri de tatmin etmiyordu beni. Onları birbiri ardı sıra uygulamaya çalıştım, boşa çıkmış bir umut yarışıydı bu. Gene de, fizikötesi ya da ussal bir dayanak olmaksızın nasıl yaşayacağımı bilmiyordum. Onun bunun sadakasıyla beslenen, tasmayla

sokağa çıkan, her köşeye işeyen köpeklerden daha aşağılık duyumsuyordum kendimi. İşimi bıraktım, bu yüzden ailemden ayrılmak zorunda kaldım. Tek başıma, yaya, bütün dünyayı dolaştım; beş parasız, insanlardan beni barındırmalarını isteyerek ya da ne konuda olursa olsun dersler vererek. İki kez tutuklandım, ama birkaç gün sonra salıverildim. Almanya'ya dek ulaştım: Hiç gö^ediğim ülkeme özlem duyuyordum. Her gün biraz yürüyordum. İyi bir yer bulunca duruyor, çayırlıktaki otların üzerine, küçük, dingin taşların üstüne yüzü koyun uzanıyordum. Akşam oluyordu, yıldızlar beliriyordu; düşünüyordum, uyuyordum. Az yiyordum; pınarlardan su içiyordum, ağzımı su birikintilerine, çukurlara gömerek; gelişigüzel yerlerde uyuyordum, kulübelerde ya da yoksul evlerinde kalıyordum. Düşünüyordum, durmadan düşünüyordum. Uyurken bile düşünüyordum. Bu soruların yanıtlarım biliyordum ya da kestirebiliyordum, gene de ışık bir başkasından geldi bana — bir papazdan. Bir gün köy kilisesinin önünde rastladığım yaşlı bir papazdı bu. Başı öne eğik, çimenlikte, bir aşağı bir yukarı yürüyordu, beni öylesine yorgun, öylesine hüzünlü görünce selam verdi, bir şey içmek ister miyim, diye sordu. Konuşmaya başladık. Meslektaşlarından daha zeki göründü bana. Kuşkularımdan, araştırmalarımdan, kaygılarımdan söz ettim. İşte o zaman bir anda zihnimi açan sözcükleri işittim: "Yaşamın anlamının ölümde, yalnızca ölümde olduğunu anlamıyor musunuz? Ancak her kim ölmek isterse, her kim bu yaşamda şu andan başlayarak *çoktan ölmüş* olursa, yaşamdan haz duyar, onun tadını çıkarır, onu tanır!"

Belki de bu sözcükler, onun için çileci, özel bir yerin, derin bir anlamın yankısıydı. Belki de, papaz okulunda kutsal, paradoksal yanları için bir kilise defterinden seçtiği sözleri alıntılıyordu. Bilmiyorum; benim için önemli olan, buluştu; yeni varoluşun bulunmasıydı, aydınlanmaydı, ilkeydi. "Aynı gece-papazın karnımı doyurmak ve barındırmak için beni çağırdığı- evinde, bunların bütün a^bmlarını ^^^ınde evirip çevirdim, düşüncelerimin ışığıyla aydınlattım onları, ite dürte içindekileri dışarı çıkardım, daha çoğunu da yaptım. Bugün bu gerçeklıklerle öylesine içli dışlıyım ki, artık onları ne yapacağımı bilmiyorum, şimdi anımsıyorsam, size bilgi vermek içindir: Ama o zaman! Yaşamın gizinin ölümde olabileceğini uzun süre düşünmüştüm, ama olumsuz, fiziksel, aynı zamanda alabildiğine tehlikeli bir biçimde aşkın ve inanççı bir anlamda; öyle ki, zihnim ne pahasına olursa olsun durmak b^ilmiyordu. Bir kurşun sıkımı: Bum! Sonra ışık, büyük',

sonsuz, kesin ışık. ^imbilir! Belki de! Peki ya olmazsa? Prens Hamlet, ne derlerse desinler, bir budala değildi.

"Ama burada, köy papazının sözlerinde, daha çoğu vardı: Beynin, dolaşım dizgesinin bir anda paramparça olmasının ötesinde, olasılıklara umut bağlayarak kendini denize atmak değil, ölümün yaşamın içinde oluşu; yaşamın içindeki ölümün şimdi, o anda, hemen gerçekleştirilmesi. Anlamıyor musunuz?”

Bay Kressler bir an sustu, aydınlanmış gözyuva-larının derinliklerinden baktı bana. O an ne yanıt vereceğimi bilemedim, o kısa sessizlik duraklamasında, kapının sertçe açıldığı işitildi. Kısa boylu, yüzü mosmor, gömlekli bir adam belirdi — alabildiğine kaba bir adam, kaçınılmaz bir biçimde aksi bir ayakkabıcıyı çağrıştırdı bana. İkimize de ters ters baktı. Kressler onu görür görmez ayağa kalktı, ona doğru koşup, kapıyı ar..l'”"an kapatarak dışarı çıktı. Hemen ardından, _ ^ırışlar, masanın üstüne inen yumruklar, savrulan sandalyeler... Tek sözcük bile anlamadım: Bayağı bir öfke uğultusu sıkıntılı bir biçimde evi dolduruyordu. Üç dört dakikalık bir sessizliğin ardından Kressler kapıyı açıp kendini sand^^ üstüne ath. Yüzü biraz daha sararmış, alnında uzun bir tırmık izi, sol kaşının tam üstünden damlayan, koyu, yoğun, iri kan damlaları. Tuhaf adam mendilini çıkardı, eliyle küçük yaranın üstüne koydu, bastırdı, özür dilercesine mırıldandı:

“Ne olursa olsun beni göndermek istiyorlar... Çok beklemeyecekler... ”

Ben olmasaydım ağlayacağımn ayrımına vardım. Birden ortaya çıkan bu gizemli durum beni sarsmıştı: Gitmeye davrandım. Bunun ayrımına varınca Kressler de kalktı, bana elini uzattı. O anda merakımı düşünmüyordum, bu yüzden ona başka bir şey sormadan, iki üç sözcükle veda ettim, çıktım. Evden çıkıp kendimi sokakta bulunca bir düşten uyanmışım gibi çevreme bakındım. Akşam yaklaşıyordu: Her şey gün batımınrn hemen ardından görülen, ona içinden aydınlatılıyormuş görünümü veren o tinsel, kararsız bekleyiş içindeydi. Dükkânlar ışıklardan ötürü sarı-beyaz görünüyorlardı; henüz tümüyle kararmamış olan sokakta insanların gölgeleri hızlı, ama sessizce koşuşuyorlardı. O, yinelenen bütün çabaların sonsuzca yararsızlığı duygusu; güneşin her ölüşünde akşamın laneti gibi suskun arabacıların, sıvışır gibi yürüyen kızların ruhlarına da işliyordu belki. Ağır ağır, düşünceli düşünceli, nerede duracağımı bilmeksizin dosdoğru yürüyordum,

onun yüz çizgilerini, sözcüklerini, çok zaman önce görüp işitmiş gibi anımsamaya çalışarak. Ama her şey dikkatimi çeliyordu — bir kadının bakışı, bir oğlanın küfrü, bir tiyatronun ışıklı harfleri. Her çan vuruşu ürpertiyordu beni: Anılarla geçmişe özlemler, zihnimin bulanık karanlığında yarışırcasına, ama yorgun, gidip geliyorlardı. Birden, yanı başımda bir ses:

‘‘Buradan, buradan — daha yalnız oluruz.” Döndüm: Kressler’di. Kressler, onu evde bulduğumdaki gibi giyinmiş, hiçbir şey olmamış gibi bana bakan Kressler. Kolumu tuttu, onunla birlikte gittim. Benim hemen arkamdan evden çıkmış, beni izlemişti. Irmağa doğru yürüdük: Ufukta beyaza yakın düz bir çizgi vardı. Dingin akıntı boyunca iki sıra sarı alev titreşiyordu.

Kressler yeniden konuşmaya başladı:

“Sanırım daha o zaman anladınız. Ben her şeyi hemen anladım, daha ilk gece. Dikkat edin, papa-^n sözcükleri, benim evrensel olduğuna inandırın bir yasanın özel bir durumundan başka bir şeyi dile getirmiyor. Yalnızca yaşamın gizi ölümde değil, ışığın gizi de karanlıkta, iyinin gizi kötülükte, doğrunun gizi yanlışlıkta, evetin gizi hayırdadır! Bu yüzden yaşamak isteyen her Faust, yaşamı, tıpkı bir sevgiliyi kucaklar gibi, onun her şeyini duyumsamak, her yanını kucaklamak, her şeyin tadına varmak isteyen her tutkulu ölmeye hazırlanmalı, kendini ölümün içine koymalıdır. Bir an yoğun bir biçimde yaşamayı başarabilirsek, yaşam ağır bir ölümdür, her kösnü, bu uzun can çekişin onca sıçrayışından, ölüm hırıltısından biridir yalnızca.

“O günden başlayarak yaşamı yadsımaya, kendimi bir ölü cana dönüştürmeye — hızla ölmeye karar verdim. Ama bir anda değil, dışsal, somut araçlarla değil. Gömülmeye gerek olmaksızın bir ceset olmak — öyle bir biçimde cana kıymalı ki ölüm doğal, istemsizce olsun. İşte benim buluşum: Kendini istemle öldürmek, ruhun kendisiyle; silahla, ellerle ya da zehirle değil. Ölmek isteme düşüncesinin zoruyla ölmek. Benim yaptığım da bu. Benden öğrenmek istediğiniz de' bu işte. Memnun musunuz?”

Şaşkınlıkla baktım ona, çünkü son sözcükleri neredeyse aşağısayan bir öfke tınısıyla söylemişti. Ama hemen ardından yeniden söze başladı: “Aldırmayın: Ölüm henüz tamamlanmadı. Gerçek şu ki, intihar, bugün

gerçekleştirildiği, her zaman gerçekleştirilmiş olduğu biçimiyle tiksindiriyor beni. Bıçaklara bulaşan o kanlar, zehirin yol açtığı o kasılmalar, düşmelerin yol açbğı o paramparçalık, o tabanca darbeleri bana hep aşağılık, çirkin, kasap işi, soysuz bir şey gibi görünmüştür. Bir başyapıt olan bedenimizi niçin o yabanıl kesikler ve yaralarla zedelemeli, ruhun soyluluğunu niçin o iğrenç kırımlarla boğmah? Ruh her şey olabilir, ruh her şeydir, istemdir, dünyanın efendisidir. Ölmek istemek yeter, ama ciddi olarak, güçlü bir biçimde, sürekli olarak istemek, o zaman ölüm yavaş yavaş içimize yerleşir, her yanımıza işler, öyle ki, tek bir soluk öteye savurabilir bizi. İstemek, bu durumda, *istememektir.* Yaşamak için hiç durmadan isteriz, ölmek içinse hep daha az istemek, yaJnızca istememek gerekir. Yaşamın tümü çabalardan oluşur: Artık hiçbir şey için, hiçbir biçimde çaba harcamazsak, yaşam boşalır, kendiliğinden söner, böylece her şeyi kabul ebnekle her şeyi reddetmek denkleşir, birbiriyle kaynaşır, tek bir şey olur. İstemek zordur, ama hiç istememek çok daha zordur. Daha bu aşamaya varmadım. Her gün, her saat öldürüyorum kendimi, ama sık sık, en beklemediğim bir zamanda, direnişin şeytanca içgüdüsü, iste^n çıl-gm dürtüsü her zaman su yüzüne çıkıp, geriye, canlıların arasına, her şeyin arasına itiyor beni. "Ama daha şimdiden, ölüme daha yakınım, bu yüzden de, mutluluğa, yaşamda, yaşamın hiçbir zaman veremeyeceği şeyleri arayanlardan çok daha yakınım. Ölür ölmez yaşam, en sevgili oğulcuğu gibi bağrına basacak beni, güneşin aydınlatıp, renklendirdiği hiçbir şey esirgenmeyecek benden. Bugün bile, bu sevinçlerin tadını duyum-suyorum. Başkaları için hiçbir şey değilim - yemiyorum, okumuyorum, eğlenmiyorum, sevmiyo-^rum, oynamıyorum, kazanmıyorum: Daha şimdiden yarı ölüyüm. Ancak soluk alıyor, deviniyorum... Ama bu günleri, Londra’nın bütün güzel kadınlarına, Aınerika’nın bütün çelik kasalarına değişmem. Başkaları için gökyüzü olan şey, benim için yalnızca bir pencere, tüm yeryüzü, okyanuslarıyla birlikte, bir kuleye tırmanan en üst basamak yalnızca, başka bir şey değil; gecenin sessiz,. liğinde kulacına erişen müzikler, Chopin’inkinden daha kösnülce acıh, Bach’ın müziğinden daha gizemci bir biçimde ağır başh. Hiçbir kadın, zihnimde, beni seven, Incil’in iyi Tanrısı gibi, her gün yeni baştan yarattırın kadından daha kusursuz olamaz; sizin, benim tanıdığımız derin manyakların tüm dizgeleriyle kavramları, uzam zamanın saatlerinin demir parmaklıklarının dışın' da, gerçekliklere doğrudan doğruya sahip olmanın karşısında, kâğıttan çemberler, ipsiz uçurtmalardan başka bir şey değildir...”

Kressler birden sustu, daha önce, tehditkâr adam kapının boşluğunda belirdiği zaman yaptığı ^bi. Bakışlarımdan kaçmaya çahşarak çevresine bakındı. Benimle konuştuğuna pişman olmuş, neredeyse bundan utanç duyuyormuş gibi geldi bana. “Bana adresinizi verin,” diye sürdürdü sözünü, “Vakit yaklaştığında, size haber veririm. Bir daha beni görmeye gelmeyin.”

Ona kartımı verdim, soğuk bir biçimde ayrıldık. Onun o geceki yüzü gibi hüzünlü bir yüz görmedim hiç.

Dört ay ondan hiç haber almadım. Birkaç hafta önce, bir kadın onun adına beni görmeye geldi. ‘‘Ne var,” diye sordum. “Hasta mı? Ölüyor mu?” “Öyle görünüyor.”

Stufa sokağına koştum. Bu kez gerçek bir yatakta, çarşafların arasında buldum onu. Yaşlı bir kadın yanında oturmuş, ona bakıyordu. Daha da zayıflamıştı, ama yüzünün koyu kırmızılığı, sonun solgunluğuyla örtülmemişti henüz. Yatağa yaklaştım. “Haklıymışım,” diye fısıldadı, alçak sesle, “buluş gerçekleşti. istem yengi kazandı. Daha şimdiden öldüm ben. Birkaç saat ya da birkaç gün içinde yaşamın en son görünümü de sona erecek... Beni kimse öldürmedi... Ben kendim... Ellerimi kullan-maksızın... Ne mutluluk! Hiçbir insan dili söyleyemez... Ben öldüm... Kendimi kendim öldürdüm... istemek yeter... Herkes taklit edebilir beni, gizimi biliyorsunuz... Gerçek yol hu — biricik yol....”

Kressler konuşurken, kadın tedirgindi: Benim oradaki varlığımdan ötürü çok acı çektiği görülüyordu.

En sonunda dayanamadı:

“Defol buradan,” diye bağırdı bana, “defol buradan, katil!”

Sanırım beni kıskandı ya da sevgili oğlunu çıldırtıp öldüren kişilerden biri sanıyordu beni. Kress-ler ona karşı çıkma sıkıntısına katlanmadı, artık hiçbir şey bilmek istemiyormuş gibi, gözlerini yarı yumdu. Onunla tartışmayı ya da onu ikna etmeyi düşünmüyordum, altüst olmuş bir yürekle dışarı çıktım.

iki gün sonra, Kressler, sözcüğün insansal ve bilimsel anlamında öldü. İkinci sınıf cenaze arabasının arkasında, annesinin arabası, bir vicdan ezikliği gibi, perdeleri örtük, ağır ağır, yalpalaya yalpalaya gidiyordu.

Beyefendinin Son Ziyareti

Herkesin Hasta Beyefendi diye ad taktığı kişinin gerçek adını hiç kimse bilmiyordu. Beklenmedik bir biçimde ortadan kayboluşunun ardından, o unutulmaz gülümseyişlerinin anısından, bir de, Sebastiano del Piombo'nun yaptığı, onu bir kürkün gevşek gölgesi içinde, bir eli eldivenli, uykuda birinin eli gibi pörsük, sarkar biçimde gösteren bir portreden başka bir şey kalmadı geriye. Onu en çok sevenlerden biri -ben de bu çok az sayıda insanların arasındaydım- az rastlanır soluk sarı, saydam tenini, adımlarının neredeyse bir kadının adımları gibi harfliğini, gözlerinin her zamanki ürke^^^i de anımsıyordu. Konuşmayı çok seviyordu, ama hiç kimse söylemek istediklerinin tümünü anlamıyordu. Birkaç kişiyi de biliyorum ki, söyledikleri çok korkunç olduğu için onu anlamak *istemiyorlardı*.

Gerçekten de, şaşkınlık tohumları eken biriydi o. Varlığı, en yalın şeylere bile fantastik bir renk veriyordu - eli herhangi bir nesneye dokunduğunda, o nesne düşlerdünyasının bir parçası oluyordu sanki. Gözleri var olan şeyleri değil, ya-nındakilerin görmedikleri, bilinmeyen, uzak şeyleri yansıtıyordu. Kimse ona hastalığının ne olduğunu sormamıştı hiç, hastalığına aldırmıyormuş gibi görünüyordu çünkü. Gece gündüz hiç durmadan yürüyerek yaşıyordu. Hiç kimse evinin nerede olduğunu bilmiyordu; hiç kimse babasını ya da kardeşlerinitanımamıştı. Günün birinde kente çıkagelmiş, birkaç yıl sonra bir gün ortadan yitip gitmişti.

Gidişinden bir gün önce, gün yavaş yavaş ağarmaya başlarken odama, beni uyandırmaya geldi. Eldiveninin yumuşak okşayışını alnımda duydum, onu karşımda buldum, kürküne sarınmış, sonsuza dek bir gülümseyişin anısını saklayan, her zamankinden daha ürkek gözleriyle. Gözkapaklarınm kızarıklığından, bütün gece uyanık kaldığının, tan sökümünü büyük bir kaygıyla beklediğinin ayrımına vardım, çünkü elleri titriyordu, tüm bedeni ateşten sarsılıyormuş gibiydi.

"Neniz var?" diye sordum ona, "Hastalığınız her zamankinden daha mı çok acı veriyor size?" "Hastalığım mı?" diye yanıtladı, "Hastalığım ha? Demek

siz de herkes gibi bir hastalığım *oUluğuna* inanıyorsunuz? *Benim* olan bir hastalığın var olduğunu mu söylüyorsunuz? Niçin benim, kendimin bir *hastalık olduğumu* söylemiyorsunuz? Benim olan hiçbir şey yok, anlıyor musunuz? Bana ait olan hiçbir şey yok! Ben birisininim, ait olduğum biri var!"

Onun tuhaf konuşmalarına alışkındım, bu yüzden yanıt vermedim. Ona bakmayı sürdürdüm, bakışım çok tath olmalıydı, çünkü yatağıma biraz daha yaklaştı, bir kez daha yumuşak eldiveniyle alnıma dokundu.

"Hiç ateşiniz yok," diye sürdürdü, "Sapasağlamsınız. Kanınız dingince damarlarınıza yürüyor. Öyleyse belki de sizi şaşırtacak bir şey söyleyebilirim, kim olduğumu anlatabilirim. Beni dikkatle dinleyin, lütfen, çünkü belki de aynı şeyleri iki kez söylemeyeceğim, oysa onları en azından bir kez söylemeliyim size."

Bunu yüksek sesle söyler söylemez, yatağımın yanındaki mor koltuğa bıraktı kendini, daha yüksek bir sesle sürdürdü konuşmasını:

"Ben gerçek bir insan değilim. Bir insan değilim ben, kemiklerden, kaslardanyapılmış insanlarca üretilen bir insan değilim. Arkadaşlarınız gibi doğmadım; kimse beni beşikte sallamadı, büyümemi izlemedi; ne yeniyetmeliğin tedirginliklerini, ne kan bağını bildim. Ben -bana ne denli bana inanmayacak olsanız da bunu söylemek istiyorum— ben, bir *düşün görüntüsüyüm.* William Shakespeare'in imgesi, sözel bakımdan da, trajik bakımdan da tastamam bana uyuyor: *Sizin düşlerinizin yapıldığı kumaştan yapılmışım ben!* Varım, çünkü beni düşleyen *biri* var; uyuyan, uykusunda düş gören, benim devindiğimi, yaşadığımı gören, şu anda benim bütün bunları söylediğimi düşünde gören biri. Bu birisi beni düşlemeye başladığı zaman varolmaya haşladım; o uyandığı zaman artık varlığım sona erecek. Onun düşlemlerinden biri, onuıi yarattığı bir şey, onun uzun gece fantezilerinin bir konuğuyum. Bu birisinin düşü, öyle kalıcı, öyle yoğun ki, uyanık olan insanlara da görünür oldum. Ama uyanıklığın dünyası, somut gerçekliklerin dünyası benim dünyam değil. Varoluşunuzun kabaca dayanışması arasında kendimi öylesine rahatsız duyumsuyor^m ki! Benim yaşamım, uykuya dalmış yaratıcımın ruhunda yavaş yavaş akan bir yaşam...

“Gizemlerle, simgelerle konuştuğumu sanmayın. Size söylediğim gerçektir; yalın, korkunç gerçe-ğuı tümü. Bu yüzden, gözbebeklerinizi şaşkınlıkla açmaktan vazgeçin! O acıma dolu ürke^^^ûz-le bakmayın bana artık!

“Beni asıl tedirgin eden bir düşün oyuncusu olmak değil. Kendilerinin, insanların yaşamının, bir düşün gölgesi olduklarını söyleyen ozanlar olmuştur, gerçeğin baştan başa bir sanrı olduğunu öne süren filozoflar vardır. Oysa benim yakamı bırakmayan, başka bir düşünce: Beni düşleyen kişi kimdir? O *birisi*, tanımadığım, mah olduğun, beni yorgun zihninin karanlıklarından bir anda çıkaran, uyandığında, birden bir esintiyle sönen bir mum gibi, beni bir anda söndürecek olan o bilinmeyen varlık kimdir? Kaç gece, uyuyan efendimi, benim gelgeç yaşamımın akışıyla uğraşan yaratıcımı düşündüm! Kuşkusuz büyük ve güçlü olmalıydı; onun için bizim yıllarımızın dakikalar gibi olduğu, bir insanın tüm yaşamını bir saat içinde, bütün bir insanlık tarihini bir gece içinde yaşayabilen bir varlık. Düşleri, imgeleri gerçek nesneler gibi görünecek biçimde dışarıya yansıtabilecek denli güçlü, canlı, derin olmalı. Belki de dünya, tümüyle, onun gibi varlıkların düşlerinin kesişmesinin sonsuza dek değişken ürününden başka bir şey değildir. Ama gereğinden çok genellemek istemiyorum: Fizikötesini düşüncesizlere bırakalım! Kocaman bir düşçü-nün imgelemsel varlığı olmanın korkunç güvencesi yetiyor bana.

“Kim bu varlık öyleyse? Çok uzun zamandır, kendimin hangi maddeden yapıldığını anladığımdan beri beni tedirgin eden bir soru bu. Bu sorunun benim için önemini anlıyorsunuz, değil mi? Bütün yazgım, bu soruya verebileceğim yanıta bağlıydı. Düşlerin kişileri oldukça geniş bir özgürlüğe sahiptirler, bu yüzden yaşamımı bütünüyle kökenim değil, büyük ölçüde özgür istemim belirliyordu. Bununla birlikte, yaşamıma bir üslup seçebilmem için beni düşleyenin kim olduğunu bilmem gerekiyordu. İlk zamanlarda, en küçük bir şeyin bile onu incitmeye, ürkütmeye, böy-lece uyandırmaya yeteceği düşüncesi korkutuyordu beni. Bir süre, onun bir çeşit Incil’deki gibi baba olduğunu tasarladım, bu yüzden dünyanın en erdemli, en kutsal yaş^^mı sürdürmeye çabaladım. Bazı günler de onun bir putatapar kahramanı olduğunu düşünüyor, o zaman başıma iri asma yapraklarından taçlar takıyor, sarhoş şarkıları söylüyor, ormanların açıklarındaki körpe su perileriyle dans ediyordum. Hatta bir kez, üstün bir tinsel dünyada yaşamaya erişmiş yüce, önce-siz sonrasız bir bilgenin düşünün bir parçasını

oluşturduğuma bile inandım; yukarıda, yıldızların sayılarıyla, dünyanın ölçülerini, canlıların bileşimini gözleyerek uzun geceler geçirdim. "Ama sonunda bu bilinmeyen, tanınmayan efendime görüntümle hizmet etmek zorunda olmayı düşünmekten yorgun, aşağılanmış duyumsadım kendimi; yaşamın bu işlevinin onca aşağılanmaya, onca yaltaklanmaya değmediğinin ayrımına vardım. O zaman, önceleri beni yılgıya salan şeyi yürekten dilemeye başladım. Onu korkutarak uyandırmak için, yaşamımı korkunç görünümlerle doldurmaya zorladım kendimi. Hiçleşmenin dinlendiriciliğine erişmek için her şeyi denedim; görünürdeki yaşamımın hüzünlü güldürüsünü yarıda kesmek, beni insanlara benzer kılan bu gülünç larvayı yok etmek için her çareye başvurdum!

“Hiçbir suç yabancı değildi bana: Hiçbir alçaklık bilinmez değildi; hiçbir yılgıdan kaçmadım. Masum yaşlıları ince işkencelerle öldürdüm; kentin tüm sularını zehirledim; aynı anda bir kadınlar kalabalığının saçlarını yaktım; hiçleşme isteğiyle yaba^nılşmış, yolumun üstündeki bütün çocukları dişlerimle parçaladım. Geceleri, insanların artık tanımadıkları, kara, ıslık çalan dev canavarlarla arkadaşlık etmeye çalıştım; cüce cinlerin, karabasanların, muzip cinlerin, fantazma-larm inanılmaz girişimlerine katıldım; çıplak, altüst olmuş, beyaz kemiklerle dolu mağaralarla kuşatılmış bir vadiye bakan bir dağın tepesinden kendimi uçuruma attını; büyücüler, en çok da geceleri insanı tir tir titreten umarsız yırtıcı hayvanlar gibi bağırmayı öğrettiler hana. Ama öyle görünüyor ki, beni düşleyen kişi, siz öteki insanları ürperten şeyden korkmuyor. Ya da en korkunç şeyin görünümünden keyif duyuyor, yahut buna aldırmıyor, etkilenmiyor. Bugüne dek onu uyandırmayı başaramadım, bu yüzden de bu onursuz, uşakça, gerçek dışı yaşamı sürüklemeye devam etmeliyim.

“Peki kim beni düşleyenimden kurtaracak? Onu işinin başına çağıracak tan ne zaman sökecek? Onu uyandıracak çanlar ne zaman çalacak, horoz ne zaman ötecek, ses ne zaman ya^^lanacak? Onca zamandır kurtuluşumu bekliyorum! Tekdüze bir parçasını oluşturduğum bu aptalca düşün sonunu öylesine istekle bekliyorum ki!

“Şu anda yapmakta olduğum şey, en son girişim. Düşleyicime benim bir düş olduğumu söylüyorum; düşlemeyi düşlemesini istiyorum ondan. İnsanların başına gelen bir şeydir bu, değil mi? O zaman düş gördüklerinin

bilincine varınca uyanmazlar mı? Bu yüzden geldim size, bu yüzden bütün bunları anlattım; beni yara^^m şu anda benim gerçek bir insan olarak var olmadığımın, aynı anda gerçek dışı bir imge olarak da varoluşumun sona ereceğinin bilincinde olmasını istiyorum. Başaracağıma inanıyor musunuz? Bunu yineleyerek, bağırarak görünmez sahibimi sıçrayarak uykudan uyandıracağıma inanıyor musunuz?"

Bu sözcükleri söylerken, Hasta Beyefendi, koltuğunda kıpırdıyor, sol elindeki eldiveni çıkarıp takıyor, gittikçe daha şaşkın gözlerle bana bakıyordu. Bir anda olağanüstü, korkutucu bir şeyin olmasını bekliyor gibiydi. Yüzü can çekişircesine bir anlama bürünüyordu. Ara ara bedenini, dağılmasını bekliyormuş gibi dikleştiriyor, e^û sinirli sinirli nemli alnında gezdiriyordu.

"Bütün bunların doğru olduğuna inanmıyor musunuz?" diye sürdürdü, "Yalan söylemediğimi anlamıyor musunuz? Ama neden ateş edemiyor, niçin sona ermekten kurtulmuyorum? Yoksa hiçbir zaman bitmeyecek bir düşün parçası mıyım? Sonsuza dek uyuyacak, sonsuza dek düş görecek birinin düşü müyüm? Öyleyse bu ürkütücü düşünceyi uzaklaştırın benden! Biraz avutun beni; beni ortadan kaldıracak bir yol gösterin, bir düzen, bir hile önerin! Bütün ruhumla diliyorum bunu sizden. Bu tedirgin hortlağa hiç acımıyor musunuz?"

Suskunluğumu sürdürdüğüm için bir kez daha baktı bana, ayağa kalktı. O zaman bana öncekinden çok daha uzun göründü, teninin saydamlığının bir kez daha ayrımına vardım. Korkunç acı çektiği görülüyordu. Bedeni baştan başa seğiriyordu: Ağa düşmüş, kendini kurtarmaya çalışan bir hayvanı andırıyordu. Eldivenli yuiiıuşak eli elimi sıktı, son kez elimi sıkışıydı bu. Alçak sesle bir şeyler mırıldanarak odadan çıktı, o zamandan sonra onu yalnızca *tek bir kişi* gördü.

Neysem O Olmak İstemiyorum Artık

Bambaşka bir yaşam düşlüyorum Ölmemek için öleceğim.

Ermiş Teresa

Korkunç durumumun daha on saat önce bilincine vardım. On saat öncesine dek o korkunç şeyin dünyada var olabileceğini bilmiyordum. Birkaç yıldır, *korkunçluktan diplomalı* biri olduğuma inanıyordum. Var olan, olacak, olabilecek en korkunç, en eziyet veren, en tüyler ürpertici, en çılgınca, kaygı verici şeyleri yaşamış, düşünmüş, tasarlamış, düşlemiştim: Gece bekleyişlerinin kaygılarım, son öpüşlerin umarsızlıklarını, sessiz görüntülerin, hayaletlerin ürpertilerini, karabasanların sayıklamalarını, geceleri sonsuz saatleri vuran görünmez saatlerin fısıltılarını, olmayacak işkencelerin kasılmalarını; sığınaksız ruhların bitkin inlemelerini, şeytanca konuşmaların saptırıcı ateşlerini. Ama dünyada olabilecek en korkunç şeyi bilmiyordum henüz — en son, en kutsal eziyeti. On saat önce, yalnızca açımlama geldi bana, yeryüzünden birçok hanedanın gelip geçtiği, birçoklarının da gökyüzünden ayrıldığını görür gibiyim.

Soğukkanlı olmaya çalışacağım. Açık seçik olmaya zorlayacağım kendimi. En net, en yalın, en doğal formülü seçeceğim: *Kendi kendimden başka biri olamayacağımın bilincine vardım. Hiçbir zaman —hiçbir zaman,* anlıyor musunuz?-*hiçbir zaman* kendim olmaktan vazgeçemeyeceğimin ayrımına vardım.

Belki de yeterince açıklayamadım. Bakın: Ben değişmek istiyorum. Ama ciddi olarak değişmek —anlıyor musunuz?- baştan başa, tümüyle, kökten değişmek. Kısacası, *bir başkası olmak.* Benimle hiçbir ilişkisi olmayan, benimle en küçük bir iletişimi bile olmayan, hatta beni hiç tanımayan, hiçbir zaman tanımamış olan bir başkası olmak.

Biraz neşelenmek için yapılan değişiklikleri, ye-^^Meri çoktandır biliyorum! Toz ahvermek, dağınıklığı toplamak, boya-badana yapmak söz konusudur. Fransa haritası değişir, ama oda hep aynı kalır—pardösünün rengi değişir, ama onun örttüğü beden aynıdır — eşyaların yerini değiştirirsiniz, küçük çivilerle yeni bir resim asarsınız, bir kitap rafı daha, daha rahat bir koltuk, daha geniş bir masa eklenebilir, ama oda aynıdır — hep, ama hep, amansızca, acımasızca aynıdır. Havası, yüzü, *tinsel iklimi* aynıdır. Evin yüzü değişir, ama içeride, aynı merdivenler, aynı odalar vardır — kitabın kabı değişir, başlığı değişir, kapak süsleri, yazı karakterleri, bölüm başlıkları değişir, ama kitap hep aynı öyküyü anlatır — hep, ama hep, bıkıp usanmadan, amansızca, aynı eski, sıkıntılı, acıklı öyküyü anlatır.

Bu tür değişikliklerden, ye^^Merden bıktım artık. Kaç kez kendim de zavallı ruhumu özene bezene fırçaladım, kaç kez beynime yeni bir renk verdim! Kaç kez yüreğimin karışıklıklarına yeniden düzen verdim! Kendime yeni giysiler yaptırdım, yeni ülkelere yolculuk ettim, yeni kentlerde kaldım, ama içimin derinliklerinde kalan, hep kalan bir şeyin varhğını duyumsadım, ben olan, her zaman benim kendim olan, yüzeyde, ses, hava bakımından değişen, ama sonsuza dek, yorulmak, eğilmek bilmez bir bekçi gibi kalan bir şey. Onun çevresinde nesneler gözden yitiyorlar, ama o bunun ayrımına varmıyor bile; çevresindeki nesneler beliriyorlar, ama o gerilemiyor... Hep kendi kendimle yaşamaktan yoruldum artık. Yirmi dört yıldır kendi kendimin eş^liğinde yaşıyorum. Yeter artık: Sıkıldım. Yalnızca sıkılmak mı? Düşlerimde bile! Ardsız aralıksız yirmi dört yıl birlikte yaşadığım bu kendimden tiksindiğimi, iğrendiğimi, midemin bulandığını söyleyebilirsiniz. Sonunda, kendi kendimi bırakmaya hakkım olduğuna inanıyorum. Bir ev hoşumuza gitmediği zaman oradan çıkabiliriz; bir alet artık işimize yaramaz olduğunda onu denize atarız. Yoksa benim bedenim bir ev değil mi —in ya da tapmak, ne olursa olsun? Ruhum bir alet değil mi yoksa— orak ya da lir, ne olursa olsun?

Gene de bedenimden çıkamam, ruhumu denize atamam. Ne zaman bir aynaya yaklaşsam, rüzgârdan susamış ya da ava acıkmış gibi yarı aralık ağzım, bir yabanın saçları gibi dağınık, gür saçlarım, ortalarında iri kara gözbebeklerinin yılan inleri gibi açıldığı, alaca ışıkta durgun su rengi gibi gözlerimle solgun, sıska yüzümü görüyorum. Ne zaman boyun eğmiş, ruhumun yanından geçecek olsam, sevgili, ama her zamanki tanıdıkları görüyorum yeniden: Umarsız bir yumuşaklıkla sırıtan yüzler, biraz utançla ağlayan yüzler, kapkara saç buklelerine gizlenmiş gizemli yüzler, uzakta Rossini'nm ezgileri, Diderot'nun mizahı, Beethoven'in senfonileri, Lapo Gianni'nin şiirleri, Scarlatti'nin şarkıları, George Berkeley'in özlü sözleri, oynak beyaz kadınların balosuna eşlik eden flütlerin kadanslarmın, altın ve menekşe rengi büyük mozaiklerin altında org çınlamalarının yankıları; loş, az aydınlatılmış geniş salonların ortasından geçen mor giysili soylular alayı. Bir zamanlar benim için öylesine değerli olan, onca bollukla beslediğim, onca gösterişli biçimde donattığım pek çok başka şey buluyordum ruhumda. Ama hep *benim ruhum*'du o: Geçmişte olup bitenlerden kalan bir şey hâlâ içindeydi, hiçbir şey hiçbir zaman o şeyi hiç olmamış kılamaz.

Öyleyse kim öğretecek bana, aile ocaklarını, kurutulmuş çiçekleri seven bu insanlar arasında, kendimi bedenimden ve ruhumdan kurtarmayı? Kim sağlayabilir *benim artık ben olmamamı,* şimdi olduğum kişiyi anımsamayacak denli bir başkasına dönüşmemi? Kendi kendine karşı öfkeyle dolu olan ruhumun tüm umarsızlığıyla diledi^m şeyi kim verebilir bana, hangi insan ya da şeytan?

Eski bir şeytan kısa bir süre önce, bacaklarını sallaya sallaya yürüyerek eski bir yöntem önerdi bana: Kendimi öldürmeyi. Ama o şeytana hiç güvenmiyorum. Onu kısa bir süredir tanıyorum, mezar kazıcılarla, mezar yazıtı yazıcılarıyla uyum içinde olduğuna inanmak için nedenlerim var, çünkü birçok kez mezarlıkların çevresinde dolandığını gördüm. Hem neye yarardı? Yaşama-maya, kendimi hiç kamaya dair bir istek duymuyorum. Var olmak istiyorum ben, ama başka biri olarak; yaşamak istiyorum, ama başka bir yaşam yaşamak istiyorum. İntihara hiç yakınlık duymuyorum. Şu zavallı Werther şeytanını hiçbir zaman sevmedim, ikinci bir sarışın bebek bulamadığı için kendini öldüren; onu taklit edenleri de hiç sevmiyorum, onlar, genellikle, o duygusal ka-rayazılı taşrah Almandan daha da sıkıcı. Havada aptalca yol alan, parlak tabanca mermileri, labo-ratuvar aletleri olarak işe yaramaz görünüyorlar bana: İtalyan olay örgülü İngiliz romanlarındaki zehir de canımı sıkıyor; asılmaya gelince, bunun, düşmanlarım arasında en hırpani olanlara yaraştığına inanıyorum.

Demek ki, *istediğim var olmamak değil, bir başka biçimde* varolmak, *bir başkasında* varolmak için umarsız, karşı konulmaz bir istek duyuyorum. Aynı zamanda, *olduğum kişi olmamak için* umarsızca bir istek duyuyorum, çünkü ben öyle biriyim ki, *hiçbir zaman sahip olamayacağım bir şeye* sahip olmak istiyorum. Kendim olmamak istiyorum, çünkü hiçbir zaman kendim olmamayı başaramayacağımı biliyorum.

İşte saçmanın sınırına vardım. Ne söylediğimi, ne istediğimi hiç kimsenin bilemeyeceği âna ulaştım. O korkulu anlarda içimde ne olduğunu hiç kimse bilemez. Hiç, ama hiç kimse: İçli dışlı olduğum cinlerimin en ince, en psikolojik, en Stendhal'ca olanı bile.

O burada, benimle birlikte. Yüzü her zamankinden daha kırmızı, daha şiş, kurt derisinden başlığının altında yarı kapalı, ^^roaz mı kurnaz gözleri tedirgin edici bir soğukkanl^ılıkla bakıyor bana. Yazdığım şeyi gördü,

birkaç kez anlatılmaz bir hoşnutlukla gülümsedi. Şimdi, şu anda da bana, alaycı bir biçimde okşayıcı bir sesle diyor ki: '‘Üstüne bindiği katırı arayan hekimi anımsayın, dostum. Bu akşam biraz ona benziyorsunuz. Bir başkası olmaya çalışıyorsunuz. Ama hiç kimsenin sahip olmadığı bir isteğe sahip olan kişi, daha şimdiden bütün insanların önündedir, olduğu kişi olmamak için en iyi yolu tutmuştur. Bu durumda siz, en iyi, en hızh dostsunuz. Ruhunuzun eşiğin-desiniz, belki de -kim bilir?- dışarı çıkacaksınız, dışarıdaki karanlıktan o denli korkmasanız.” Bunları söyledikten sonra, odamda belli belirsiz günlük kokusunu bir koku bırakarak, hız

lı adımlarla yürüyüp gitti.

Sen Kimsin?

Olay çok yalın bir biçimde başladı.

Bir sabah bir tek mektup bile çıkmadı bana postadan. Yıllardır böyle bir şey başıma gelmemişti; şaşırdım, öfkelendim. Postaya çok önem veriyordum; yaşamımızda kalan önceden kestirilemez birkaç olasılıktan biriydi; her gün, önemli bir yanıt beklerken neredeyse bir hummaya dönüşen bir kaygıyla bekliyordum onu. Uzak kadınların artık işe yaramaz bir aşkı dileyen mektupları da olsa —yaşamınıza girmeye çalışan gayretkeş yabancılardan yahut ansızın geçmişten çıkagelen, yaşam koşusunun en son bölümlerinin istekleriyle pişmanlıklarını anlatan unutulmuş arkadaşlardan ya da sizi apta^llıklarını kabul etmeye ya da çürütmeye zorlayan kâşiflerden, yalvaçlardan, hatta önemsiz iş adamlarından, uzak akrabalardan da gelse— tümünü yutarcasına okuyordum. Her gün, o sıralar epeyce çok olan mektuplarımı saymak en büyük zevklerimden biri olmuştu. Oysa o sabah ne bir mektup, ne de bir gazete almıştım! Bunun etkisi üzücü, ama kısa oldu. Bunun bir rastlantı olduğunu, ertesi gün her zamankinden daha çok mektup alacağımı düşündüm. Oyalanmak için evden çıktım. Kentin hah bir gün öncekinin tamamen aynıydı. Sokaklarda aynı evler sıralanmıştı; her zamanki dükkânlarda, tezgâhtarlar belirsiz alıcılara birbirinin aynı şeyler satıyorlardı. Her zaman gördüğüm yazılar hiçbir değişiklik olmaksızın yerli yerinde duruyorlardı. Taş döşeli yolda yuvarlana yuvarlana giden arabalar her zaman gördüklerimden hiç mi hiç farklı değildiler. Orada burada koşuşturan insanlar her zamanki gibi giyinmişlerdi. Birbirinin aynı şeylerin ardsız aralıksız sürekliliği karşısında ilk kez bir çeşit tutukluluk duygusuna

kapıldım. Ama hemen bu duygumun aptalca olduğunu düşündüm, bu sokakta olmam için hiçbir neden bulamadım. Geri dönmeye karar verdim, sokağıma dönmek için alanı geçtiğimde, çocukluğumdan beri tanıdığım, sık sık durup bana far^^ikların yapay çarpımıyla ilgili kuramlarından söz eden eski bir Hocama rastladım. Şapkamı çıkarıp adıiıı söyleyerek ona selam verdim, ama yaşh adam benim ayrımıma varmaksızın yürüyüp gitti. Bunu, miyopluğuna verdim ya da bir şey düşünmekte olduğunu, o sırada durmak istemediğini düşündüm. Bu nedenle arkasından gitmedim, ama eve kendimi oyalama fırsatını kaçırmaktan ötürü biraz tedirgin döndüm.

Gün kötü başlamıştı, bir daha evden çıkmamaya karar verdim. Ertesi gün gelecek sayısız mektubu düşünmenin hazzıyla avuttum kendimi. Geceyi pek de sakin geçirmedim, ama sabah oldu. Postacıyı gülünç bir sabırsızlıkla bekledim. Gelişini görmek için, pencerenin önünde yaklaşık yarım saat bekledim. Sonunda postacının eve yaklaştığını gördüm, ama *o sabah da tmektup yoktu bana!* Bana mektup yazanların bu sessiz^p allak bullak etti beni. Bütün günü, benim için çok önemli olan bu olguyu yumuşatıp ha^fletecek mazeretler, özürler, varsayımlar icat etmekle geçirdim. Bir kez daha ertesi gün için umutlandım. Ertesi sabah, üçüncü kez, hiç mektup gelmedi bana! Artık dayanamayacaktım. Sokağa çıktım; beni tanımazlıktan gelen postacıya seslendim, gerçekten de bana hiçbir şey gelmediğinden emin olmak için çantasını dibine dek arattım ona. O zaman çok tuhafbir düşünce geldi aklıma: Beni arkadaşlarımdan ayırmak için bir çeşit dolap çevirdikleri, postanede çalışan birinin de suç ortaklarından biri olduğu. Bu dalavere nedenleri hakkında kesinlikle hiçbir fikrim yoktu, ama başıma gelen şey öyle tuhaftı ki, daha da tuhaf varsayımlara başvurmak zorundaydım. Bu yüzden merkez postanesine koştum, müdürle konuştum, araştırma yaptırdım, hiçbir şey bulamadılar. Hiç kimse beni tanıdığını belli etmiyordu, hepsi de kuşkularıma çok şaştı.

Oradan üzgün, neredeyse aşağılanmış çıktım, boşu boşuna çevremde ansızın oluşan bu tuhaf sessizliğin nedenlerini anlayabilmek için kafa patlatarak, kentte rastgele yürümeye başladım. Dolaşırken bir kahve arkadaşıma rastladım; sisin, bir aptalın suratını görmenm bile içinize ferahlık verecek denli yoğun olduğu bazı kış geceleri hoşça vakit geçiriyordum onunla. Gülümseyerek karşısına dikildim, ama o hızla çekildi, şaşkınlık dolu bir bakışla bana baktıktan sonra, adımlarını çabuklaştırarak

uzaklaştı. “Delirdin mi?” diye bağırdım ona öfkeli bir sesle, “Niçin konuşmuyorsun benimle?”

Yanıt alamadım, başını bile çevirmedi. Şakacı denilen o neşeli budalalardan biri olarak bilinirdi, bazı şakaları ünlüydü. Bu nedenle, beni tanımı-yormuş gibi yaparak bana takılmak istediğini düşündüm, onunla ilgilenmeksizin yürümeyi sürdürdüm.

Ama bana karşı bu evrensel suskunluğun nedenleri üstüne düşünmeyi sürdürürken, e^mde olmaksızın, beni tanımazlıktan gelen kişileri de düşünüyordum. İki tür olgu arasında bir ilişki olabileceğini düşündüm, ama o zaman, sorun daha da karanlık oluyordu, bu yüzden bunların bir dizi birbirinden bağımsız olgu olduğuna inanmayı yeğledinı.

Eve döndüm, pek çok mektup yazarak, yanıt almak için herhangi bir şey istedim ya da o günlerde bana yazması gereken kinıselere suskunluklarının nedenini sordum. Onları postalayınca, biraz din^nleştim, mektupların yeniden gelmeye başlamamaları artık olanaksız göründü bana. Ama daha en az iki gün beklemem gerekiyordu, bu iki günü —saplantıdan kurtulmak için- baştan sona, uzun süredir yapmam gereken, ünlü Semifonte kentinin ansızın yokoluşuyla ilgili bazı tarihsel araştırmalarla doldurmayı düşündüm.

Bu iki gün ötekiler kadar kötü geçmedi, ama üçüncü gün postadan hiçbir şey çıkmadı, derin bir hüzne kapılmış, en yakın dostlarımdan birinden, olağanüstü güzel keman çalan bir fizik öğrencisinden öğüt almayı düşündüm. Hemen onu görmeye gittim. Bana evde olduğunu söylediler, çalışma odasına aldılar. Birkaç dakika sonra geldi. Ama ehlimi sıkacak, bana gülümseyecek, hatırımı soracak yerde karşımda dikilip sordu: ,

“Kiminle tanışmak onuruna nail oluyorum?”

Bu yalın sözcüklerin etkisi korkunç oldu. Bir anda tüm önceki olguları anımsadım, korku dolu bir kuşku geçti zihnimden, ama hâlâ dayanacak kadar güçlüydüm. Bir kez daha bunun bir şaka olduğuna inanmak istiyordum, gülümsemeye çalıştım:

“Bu sabah delirdin sen galiba? Niçin beni tanımazlıktan geliyorsun? Aptal rolü oynamayı bırak da, bir sigara ver bana!”

Sözcüklerim, beklediğimin tam tersi bir etki yarattı. Arkadaşımın yüzü daha da ciddileşti, içgüdüsel olarak elini, genellikle tabancasını koyduğu cebine soktuğunu gördüm.

“Sizi,” dedi canlı bir sesle, “Sizi tanımadığımı söylüyorum, söylediklerinizi de anlamıyorum. Lütfen adınızı bağışlayın bana?”

Bunca serinkanlılık karşısında çılgına döndüm. Ona yalvarmaya başladım, yüz kez adını yineledim; birlikte gördüğümüz binlerce şeyi anımsattım; ona ne yaptığımı, hangi nedenle beni tanımazlıktan geldiğini sordum; sonunda, ısrarlı yadsımaları karşısında acımasızca aşağıladım onu. Ama o az sonra sıkıldı bu sahneden.

“Siz ya sarhoş ya da deli olmalısınız,” dedi bana kuru bir sesle, “Hemen buradan gitmezseniz polis çağırmak zorunda kalacağım.” Bir elimi sımsıkı kavradı, beni odadan dışarı itti, sokak kapısını yüzüme kapattı. Ben ondan daha güçsüzdüm; üstelik şaşkın, yenik; aptallaşmıştım, karşı koyamadım bile.

Acı içinde eve doğru sürüklendim. Odama girer girmez yüzüm değişmiş mi, görünüşüm birden bire başkalaşmış mı diye bakmak için aynaya koştum. Uzun uzun kendimi inceledim, ama en küçük bir değişiklik bile göremedim.

Bir divanın üstüne uzandım, tek isteğim uyumak, yokolduğumu duyumsamaktı. Ama gözlerimi kapatmayı bile başaramadım.

Bir saplantı tepeden tırnağa egemen olmuştu bana: *Ayrımına varmaksızın iğrenç bir suç işlemiştim, bu yüzden kimse beni tanımak istemiyordu artık.* Ama ne denli düşünürsem düşüneyim, bu suçun ne olabileceğini tasarlayamıyordum. O sıralarda tam anlamıyla erdemli bir yaşaıiı sürüyordum. Kumar oynamıyordum, kadınlarla neredeyse hiç ilişkim yoktu, kimseden para istemiyordum. Biricik kusurum ölçüsüz bir kahve ve Hint felsefesi tutkusuydu. Bildiğimce, hiç kimseyi öldürmemiştim, kimseyi soymamıştım.

Gene de bir şey olmuş olmalıydı, çünkü herkes benden kaçıyor, beni tanımazlıktan geliyor, bana mektup yazmayı bile göze alamıyordu. Çevremde bir yalnızlık çemberi oluşturmak istedikleri duygusu

ürpertiyordu beni. Yaşayanların toplumun-dan koparılmak üzereydim. Suskuyla ortadan kaldırmak istiyorlardı beni; toplamsal olarak var olmayan bir varlığa, bir ölüye döndürmek istiyorlardı.

Ama ben mutlaka bu acılı belirsizlikten kurtulmak istiyordum — herkesin beni yaşamından silmek istemesinin nedenini bilmek istiyordum. .Akşam birkaç yudum konyakla biraz yüreklenmiş, birçok arkadaşımın her zamanki aptalca şeylerden konuşmak için gittiği büyük kahveye git-ttim. Doğruca, birkaçının oturduğu masaya doğru yürüdüm. Hepsi de biraz tedirgin baktılar yüzüme, yanıt vermediler. Artık bu komediye alışmıştım, bu yüzden pek de rahatsız olmadım: “Görüyorum ki,” dedim dingin, tek düze bir sesle, “siz de tüm ötekiler gibi yapıyorsunuz, beni tanımazlıktan geliyorsunuz. Buraya, bu çok tuhaf tutumunuzun nedenini söyleyesiniz diye geldim. En eski arkadaşlarım bile beni evden kovduklarına göre, çok ciddi bir şey yapmış olmalıyım, ama size içtenlikle söyleyeyim, bana yöneltilen suçlamaları gerçekten de bilmiyorum. Söyleyin, ne yaptım. Sizden istediğim son dostluk kanıhdır bu. Bana ne söylerseniz söyleyin, arhk ne varlığımla, ne de konuşmalarımla sizi sıkacağım.”

Sözlerimi bitirmeden önce, arkadaşlarımın şaş-kmlığımn olağanüstü artt^^^ ayrımına vardım. İçlerinden biri pervasızca gülmeye başladı; bir başkası-en sakınımlı olanı—kalkıp başka bir masaya oturdu. Yanıtlarını öylesine kaygıyla bekliyordum ki, soluk soluğa kaldım. İçlerinden biri, sonunda düpedüz şöyle dedi:

"Ama siz, özür dilerim, kimsiniz siz?”

"Lütfen devam etmeyin,” diye yanıtladım titrek bir sesle, "bir an için rolünüzü bir yana bırakın. Tanrı aşkına söyleyin, size ne yaptım, hangi nedenle böyle davranıyorsunuz bana. Söyleyin ...” Ama sözlerimi sürdüremedim. Hepsi birden bir kahkaha kopardılar. Gülmeleri yatışınca garsonu çağırıp kalktılar. İçlerinden yalnızca birisi, beni çok seven iyi bir delikanlı, yanıma yaklaştı, alçak sesle:

"Eve kadar sizinle gelmemi ister misiniz?” diye sordu.

Önerisini kabul ettim, onunla birlikte çıktık. En azından bana bir şeyler söyleyebilecek birini bulduğumu umuyordum, ama umudum boşa çıktı.

Bana büyük bir saygıyla yanıtlar veriyordu, bir hastaya ya da bir deliye yapıldığı gibi, ama son ana dek beni tanıdığını kabul etmedi.

"İçiniz rahat etsin, “ diye yineliyordu, "Kötü bir şey yapmadınız ya da en azından bizim bildiğimiz kadarıyla. Kafanıza takmışsınız bunu, ama geçecek. Emin olun, ne ben ne ötekiler sizi tanıyoruz, kim olduğunuzu sorarken numara yapmıyorduk. Kendinizi yatıştırmaya çahşın, eğer gerçekten arkadaşım olduğunuza inanıyorsanız, ara sıra sizi ziyarete gelirim.”

Evimin, kapısına varınca, birçok iyi dilekle ayrıldı benden, bana uyumamı öğütledi. Küçük odama çıktım, bilincine varmaksızın soyundum. Doğal olarak uyuyamadım. Durumum öylesine korkunçtu ki, gerçek olduğuna hâlâ inanamıyordum. Kendini dünyada yapayalnız, bilinmeyen bir utancın ya da suskun bir yargılamanın ağırlığı altında, bir anda her şey tarafından bırakılmış bir halde duyumsamak ölümden çok daha korkunç, çok daha gizemli bir şeydi. Artık insanlar için yoktum ben. Yalnızdım, lanetlenmiştim. Ben aynıydım, ama diğerlerinin bana karşı davranışları değişmişti. Yalnızdım, ama bir adada ya da sal üzerinde, bir kurtarıcının beklendiği ya da dönüş umudu olan Robinson’un ya da bir kazazedenin yalnızlığı gibi bir yalnızlık değildi bu, büyük bir kentin orta yerinde yalnızdım; bir kalabalığın arasında beni iten, yadsıyan, yaşamlarından dışarı atan insanların ortasında yalnızdım. Sabaha doğru uykuya yenik düştüm, ama düşümde öyle şeyler görmeye başladım ki, neredeyse bağırıp ağlayarak uyandım. Evden bir kez daha çıkma gücünü nasıl bulduğumu bilmiyorum. Kent her zamanki gibiydi, her şey geçmişte olduğu gibiydi. Sokaktan, erkekler, kadınlar geçiyorlardı; sık sık, tanıdığım kadınlarla erkekler, bana saygısızlık edermişçesine, yanımdan geçiyorlar, hiçbiri bana gülümsemiyor, hiçbiri selamlamaya yanaşmıyordu. Yolu ilk kez o gün oraya düşmüş bir yabancı gibiydim. Benimle ilgili her şey belleklerden silinmişti. Artık başkalarında değil, yalnızca kendimde yaşıyordum. Ruhum budanmış, bana yalnızca bir parçacığı, hâlâ *Ben* adını verebildiğim küçük bir nokta kalmışh. Bana öyle geliyordu ki, gelip geçenlerin tümü de varoluşumun nedenini soruyorlardı bana. Her yandan, “Kimsiniz?” “Kimsiniz siz?” diye soran telaşlı sesler işitiyormuşum gibi geliyordu bana.

Tek değişiklik kullandıkları zamirdeydi -siz ya da sen- ama gelip geçenlerin tümü de o acımasız soruyu fırlatıyordu yüzüme.

O zaman bütün bu sorular, bir korodaki gibi kaynaşıp kocaman, tek bir soruya dönüştüler, benim kendi kendime sorduğum bir soruya: *Kimsin sen?*

Bu soruyu yanıtlamaya çalışmış mıydım hiç? Kendi kendime kim olduğumu itiraf etmek hiç aklıma gelmiş miydi? Adımı, yaşımı, yurdumu, boyumu posumu biliyordum—yüzümü biraz tanıyordum, ruhumu ise çok daha az. Gelecek hakkında hiçbir şey bilemiyordum, geçmişten bana kalan, üst üste konmuş soluk anı bloklarıydı yalnızca. Hiçbir zaman kendimi keşfetmeye çalışmamıştım, hiçbir zaman gizimi öğrenmeye, vaftiz çanağında bab^^m bana verdiği o uydurma, o gülünç adımın değil, gerçek adımın, soyumun adının ne olduğunu öğrenmeye çalışmamıştım.

“Kimsin sen?” diye sordum en sonunda kendi kendime, bu sorunun ağır^^m, büyüklüğünü duyumsar duyumsamaz da, geri kalan her şey yok oldu. Ne aşağısamaları, ne gülmeleri anımsadım, ne de herkesin beni bıraktığını. Başkalarından ayrılınca, kendi kendimi karşıma aldım; alışkanlıkların, başkalarının düşüncelerinin ruhumu dönüştürdükleri her şeyi unutmak istedim. O zamana dek belli bir biçimde yaşamıştım; çünkü başkaları beni yönlendirmişler, bana öğüt vermişlerdi; çünkü benim hakkımda, yalanlamaktan hoşlanmadığım belli fikirler oluşturmuşlardı; çünkü, ayrımına varmaksızın beğenilerine öykündüğüm, değerlerini benimsediğim insanlar arasında bulmuştum kendimi. Şimdi başkaları beni yadsıyorlar, beni tanımadıklarını öne sürüyorlar; bense bendeki onların olan şeyleri yadsıyordum, onların bana dayattıkları şeyleri benim saymak istemiyordum. Şimdi korkusuzca kendi kendime soruyordum: *Sen kimsin?*

Bütün ötekisesler susmuştu. Yalnızca sorum ruhumu dolduruyordu. Günlerce, bir düşteymişçesine, kendime güvenli bir yanıt vermek için çaba harcayarak yaşadım.

Bir gece, düşümde gür otlarla kaph bir çayırlıkta yürüyen bir körler kalabalığı. görürken, yanıt ansızın belirdi.

Ben, başkalarının kendisi için var olmadıkları biriyim. İnsanların bana karşı bu körlüğü, bu unutkanlığı, başka hiçbir biçimde kazanamayacağım bir

sınav oldu benim için. İnsanlar artık beni tanımıyorlardı, ama bundan ötürü ezik değildim. Kendimi yeniden bulmuştum, şimdi yaşamıma yeniden başlayabilir, başka insanları tanıyabilirdim, üstelik korkmaksızın.

Sabah uyandığımda, hastalıktan yeni kalkan bir çocuk gibi mutlu duyumsuyordum kendimi. Tuhaf bir sürpriz bekliyordu beni. Postacı koca bir paket mektup getirdi, bu pakette suskunluğun ilk sabahından beri beklediğim şeyi buldum. Akşam, kahvede, arkadaşlar her zamanki gibi karşıladılar beni, birkaç akşam önce olup bitene en küçük bir anıştırmada bile bulunmadılar. Aralarında, beni evden kovmuş olan fizik öğrencisi de vardı; benimle her zamankinden daha uzun zaman kaldı. Çok geçmeden onlarla birlikte olmaktan sıkıldım, oradan ayrıldım. Dışarıda beni eskisi gibi selamlayan, benimle her zamanki sıcaklıkla konuşan başka kimselere rastladım. Dünyaya yeniden gelmiştim. İnsanlar bir kez daha beni kabul ediyorlardı, ama ben gene de onların birlikteliğinden tuhaf bir yorgunluk duyuyordum; uzak bir ülkeden yeni dönmüşüm, gördüğüm her şeyden aldığım hazzı yitirmişim gibi bir duygu vardı içimde. O zamandan beri, yaşamımdaki, herkese kaçık bir yabancı gibi göründüğüm bu duraklamayı hiç açıklayamadım kendi kendime. Ara sıra, zamanın içinde aykırılıklar olması gerektiğini, o günlerde, başkaları ayrımına varmadan, yalnızca benim bir aralıkta gibi yaşadığımı düşünüyorum. Ama niçin her zaman yaşadıkları gibi, bugün de yaşamakta oldukları gibi yaşıyor görünüyorlar? Öylesine sıradan olan yaşamımdaki o gizem bölgesi, o karanlık kopukluk hep tedirgin etti beni, bu öyküyü yazarken daha da çok tedirgin ediyor. Şu anda, saat gecenin yarımında, odamda, soluklarla, çok hafif vuruşlarla dolu bir sessizliğin ortasında oturmuş yazarken de, insanların arasında, dünyanın orta yerinde yalnız olduğumu duyumsuyo-rum, onulmaz bir biçimde yalnız: Evrenin merkezinde tek başına bir can. Gerçekten de...

- Ruh Dilencisi

Ruh Dilencisi

Dün akşam, cebimde kalan son beş kuruşu da bir fmcan kahve için harcadım, ama bu çok alışıldık içecek, aradığım, hemen gereksinim duyduğum esini vermedi bana. O sıralar açlıktan mustariptim; ekmek ve şöhret açlığından. Üstelik, dünyada ne bir babam ne de bir kardeşim vardı. Bir derginin müdürü -solgun, suskun, iri yarı bir adam- basacak daha iyi bir şeyi yoksa, öykülerimi kabul ediyor, her seferinde elli liret veriyordu bana, ne eksik, ne fazla; ona götürdüğüm öykünün değeri, uzunluğu ne olursa olsun.

O Ocak akşamı, hava rüzgâr ve çan sesleriyle doluydu — rüzgâr hırçın, uğultulu; çanlar korkunç, tekdüze. Büyük kahveden içeri girmiş [beyaz ışık, uykulu yüzler], kahvemi yavaş yavaş içmiştim, beynimde tuhaf serüvenlerin anısından bir kalıntı uyandırmak için kendimi zorluyor, birkaç günlük ekmek paramı çıkaracak ne olursa olsun bir öykü yaratsın diye imgelemimi inatla dürtüklü-yordum. Ertesi gün, karnımı doyurmam için bana ön ödemede bulunacak olan yayıncıya götürmek üzere o gece bir öykü yazmam gerekiyordu. Bu yüzden kaygılı, düşünce ırmağımın kıyısında durmuş, önümde duran, daha şimdiden numaralandırılmış beyaz kâğıt yığınını doldurabilecek ilk uygun fikrin, ilk imgenin üstüne atlamaya hazır bekliyordum. Böylece, dört saat kırk beş dakika boşu boşuna sinirli bir bekleyiş içinde geçti. İçim bomboş, ruhum ağır, beynim yorgundu. Vazgeçtim, masaya son birkaç kuruşumu bırakarak kahveden çıktım. Dışarı çıkar çıkmaz, ansızın bir tümce zihnime egemen oldu — birçok kez işittiğim, ama yazarını anımsamadığım bir tümce. “Rasgele, sıradan bir adam kendi yaşamını baştan başa yazabilseydi, o güne dek yazılmış en büyük romanlardan birini yazmış olurdu.” Yaklaşık on dakika bu tümce zihnimi doldurdu, ona egemen oldu, ama bundan herhangi bir sonuç çıkaramadım. Eve yaklaştığımda birden durup kendi kendime sordum: “Niçin bunu yapmıyorum? Niçin herhangi bir insanın, gerçek bir insanın, karşıma çıkan ilk insanın yaşamını anlatmıyorum? Ben sıradan bir insan değilim, ayrıca öykülerimde kendimi öyle çok anlattım ki, artık ne söyleyeceğimi b^miyorum. Şimdi, hemen rast-gele bir adam, tanımadığın, sıradan bir adam bulmalı, kim olduğunu, ne yaptığını anlatmaya zorlamalıyım onu. Bu akşam bir insan yaşamına öyle çok gereksinim

duyuyorum ki! Kimseden para dilenmek istemiyorum, ama bir yaşamöyküsü dileneceğim, üstelik zorla koparıp alacağım onu.” Bu tasarı öylesine yalın, öylesine şaşırtıcıydı ki, onu hemen gerçekleştirmeye karar verdim. Yüz geri edip kentin merkezine yöneldim, orada, bu geç saatte bile insanlara rastlayabilirdim. Böyle-ce, yeni, tuhaf bir dilenci olarak yararlanacağım kurbanın ardına düştüm. Etrafa bakınıp açlığımı doyuracak kimseyi iyi seçebilmek için gözlerimi gelip geçenlerin yüzlerine dikerek, hızh hızh yürüdüm. Bir gece hırsızı ya da bir yankesici gibi, bir kavşakta pusu kurup, bana bir itiraf bağışlamasını dileneceğim herhangi birinin, sıradan birinin geçmesini bekledim.

Sokak lambasının altından geçen ilk kişiyi —yalnızdı, orta yaşlı gibi geldi bana— durdurmak istemedim, çünkü garip çizgilerle çizik çizik olmuş yüzü gereğinden fazla ilginçti, bense daha zor koşullarda yapmak istiyordum deneyimi. Bir paltoya sarınmış bir genç de geçti, ama uçuşan saçları, afyonkeşlerinkini andıran gözleri durdurdu beni, çünkü onun bir düşçü, fantastik biri, yeterince olağan ve sıradan olmayan biri olduğunu kestirdim. Sokaktan geçen üçüncü kişi, yaşlı, saçları darmadağın, kendi kendine, ağlamaklı, yay-grn bir İspanyol halk ezgisi mırıldanıyordu; güneş ve aşkla dolu bir yaşamı, yaldızlı, Bakiisümsü bir Akdeniz yaşamını anımsatan bir ezgiydi bu. Bu da işime yaramazdı, durdurmadım onu.

O anlarda duyduğum öfkeyi kendim de tam olarak anımsayamıyorum. Bu kendine özgü haydut dilenciyi tasarlayabiliyor musunuz; aç, heyecanlı, bir köşeye sinmiş, tanımadığı bir adamı bekleyen, bilmediği bir yaşamın öyküsünü dinlemek isteyen, bilinemez bir avın üstüne atılma arzusuyla yanan bu adamı? Ama neredeyse saçma, aksi bir rastlantıyla, gelip geçenler, onun aradığı kimseler değil; yüzlerinde, sıradışılıklarının, sıradan olmayan yaşamlarının izlerini taşıyan insanlar. O anlarda karşımda, yüzleri genç do-muzlarmki gibi kırmızı, kıpırtısız, birçok kez midemi bulandıran, beni eğlendiren o sayısız pısırık adamdan birinigörmek için neler vermezdim! O zamanlar inatçı ve yürekliydim, bu nedenle ara ara, rüzgârın üfürüşüne göre ışığı azalıp çoğalan sokak fenerinin altında durup beklemeyi sürdürdüm. *O* saatte yollar ıssızlaşmış, rüzgâr gececileri azaltmıştı. Yalnızca tek tek aceleci gölgeler canlandırıyordu kenti. Bu gölgelerden biri en sonunda beklemekte olduğum fenerin altından geçti, onun bana göre olduğunu anladım. Ne genç, ne de yaşlı bir adamdı, yüzü ne çok güzel, ne de

sevimsiz; dingin gözleri, özenle burulmuş bıyıkları, yeni olduğu belli, ağır bir pelerine sarınmış. Benden birkaç adım uzaklaşır uzaklaşmaz yetişip durdurdum onu. Adam korkuyla arkasına döndü, kendini savunmak istercesine bir kolünu kaldırdı, ama hemen yatıştırdım onu: ‘‘Korkacak bir şey yok, bayım,” dedim en ezgili sesimle, “Ne katilim, ne hırsız; dilenci de değilim. Aslında bir dilenciyim, evet, ama bozuk para istemiyorum. Sizden tek bir şey isteyeceğim, size hiçbir şeye mal olmayacak bir şey: Yaşamınızı anlatmanızı !st!yorum.”

Adam gözlerini faltaşı gibi açtı, bir kez daha geri çekildi. Beni deli sandığının ayrımına yardım, bu yüzden büyük bir serink^^^la: “Sand^^^ gibi biri değilim bayım, deli değilim. Ona benzer biriyim yalnızca, yazarım. Yarma bir öykü yazmak zorundayım, bu öykü beni açlıktan kurtaracak, bu nedenle bana kim olduğunuzu, yaşamınızın bu ana dek nasıl geçtiğini anlatmanızı istiyorum, bunu öyküme konu yapabilirim. Size kesin olarak gereksinirim var, itirafınıza, yaşa^^^a. Bu lütfu esirgemeyin benden, bir zavallıya bu yardımı çok görmeyin. Siz aradığım insansınız, bana vereceğiniz malzemeyle belki de başyapıtımı yazacağım!”

Adam bu sözlerimden etkilenmiş göründü; bana artık korkuyla değil, dalia çok acımayla bakıyordu. ‘‘Eğer yaşamım size böylesine gerekliyse,” dedi, “onu size anlatmakta hiç güçlük çekmeyeceğim, tam anlamıyla yalın olduğu için daha da kolay olacak bu. Otuz beş yıl önce, liali vaktiye-rinde, dürüst, hakkında iyi düşünülen bir ana babadan doğdum. Babam memurdu, annemin düşük bir geliri vardı. Tek çocuktum, altı yaşımda okula başladım. On bir yaşımda ne çok ne az çalışarak ilkokulu bitirdim. On bir yaşımda ortaokula girdim, onaltımda liseye, on dokuz yaşımda üniversiteye gittim, yirmidördümde ne fazla zekâ ne de umarsız bir aptallık belirtisi göstermeden mezun oldum. Mezun olunca babam demiryollarmda bana iş buldu, nişanlımı tanıştırdı benimle. işim günde sekiz saatimi alıyor, birazcık beliek, biraz da sabırdan başka bir şey gerektirmiyor. Maaşım her altı yılda bir kendiliğinden iki yüz liret artıyor. 64 yaşıma geldiğimde, 3453 liret 62 kuruş geçecek eliıne. Nişanlım bana uygundu, onunla bir yıl sonra evlendim. Aramızda hiçbir zaman gereksiz duygus^^^ra yer olınadı. Haftada üç kez onu ziyarete gidiyordum, yılda iki kez de -yaş gününde ve bir de Noel'de- iki armağan götürüyor, iki de öpücük veriyordum. Ondan iki çocuğum oldu; biri oğlan, biri kız. Oğlan on yaşında, mühendis olacak; kız

dokuz yaşında, öğretmen olacak. Sakin bir yaşamım var, sarsıntısız, beklentisiz. Her sabah saat sekizde kalkarım, akşa^^ dokuzunda bir kahveye gider, yağmurdan, kardan, savaştan, bakanlıktan söz ederiz, dört iş arkadaşımla. İsteğinizi yerine getirdiğime göre, bırakın gideyim şimdi, çünkü eve on dakika geç kaldım."

Bütün bunları büyük bir serinka^^ikia anlattıktan sonra, yola koyuldu. Bir an dehşetten donmuş gibi kalakaldım. Bu tekdüze, sıradan, kurallara uygun, öngörülmüş, ölçülü biçili, boş yaşam, içimi öylesine keskin bir hüzünle, öylesine yoğun bir şaşkınlıkla doldurdu ki, neredeyse gözyaşlarına boğulacak, kaçacaktım oradan. Ama gene de tuttum kendimi. "İşte," dedim kendi kendime, "Uğrunda, ciddi hekimlerin bizi küçümsedikleri, hakkımızda çılgın, soysuzlaşmış diye yargıya vardıkları ünlü,normal, sıradan adam! İşte örnek insan, insan tipi, günümüzün gerçek kahramanı, büyük makinenin küçük tekerleği, büyük duvarların küçük taşı — hastalıklı düşlerle, çılgınca fantezilerle beslenmeyen insan. Olanaksız, var olmayan, im-gelemsel olduğuna inandığım bu adam işte karşımda — renksiz mutluluğunun bilinçsizliğinde korkak, ürkütücü." Ama adam düşüncelerimin sonunu beklemedi, gitmeye koyuldu. Hâlâ şaşkınlık içinde, ama gene de inatçı bir tavırla, ardından gittim, sordum ona:

"Yaşamınızda gerçekten başka bir şey yok mu? Başınıza hiçbir şey gelmedi mi? Kimse sizi öldürmeye kalkışmadı mı? Karınız sizi aldatmadı mı? Amirleriniz hakkınızda koğuşturma yapmadılar mı?"

"Bunların hiçbiri başıma gelmedi," diye yanıtladı biraz kuru bir nezaketle, "Bana söylediklerinizin hiçbiri olmadı. Yaşamım, dingin, bir örnek, düzenli geçti; büyük sevinçleri, büyük acıları, serüvenleri olmaksızın... "

"Gerçekten de, bayım," diye sözünü kestim, "Hiç serüvensiz mi, hiç mi? Anımsamaya çalışın, belleğinizi kurcalayın, başınıza hiçbir şeyin gelmediğine, hiçbir zaman, bir kezcik bile gelmediğine inanamıyorum. Yaşa^^^ gerçekten korkunç olmalı!"

"Sizi temin ederim ki, hiçbir serüvenim olmadı", diye yanıtladı Sıradan İnsan, aşırı bir nezaket çabasıyla, "En azından bu akşama dek. Sizinle karşılaşmak, bay öykü yazarı, benim *ilk* serüvenim oldu. Eğer gerçekten gereksiniminiz varsa, bunu anlatın."

Sonra onu yanıtlamama fırsat vermeden, usulca şapkasına dokunarak gitti. İnanılmaz bir karabasanın etkisindeymiş gibi, olduğum yerde birkaç dakika daha kaldım. Sabah odama döndüm, ama öyküyü yazmadım. O geceden sonra sıradan insanlara gülemiyorum artık.

Başkasının Yerine Canına Kıymak

Boşunaydı. Her çaba uygunsuzluğu artırıyor gibiydi. Kelliğe karşı her türlü gözbağcılığın en son engeli olan kumaş şapka, berberin haftada üç kez kafatasına yaydığı seyrek saçlarla çizgi çizgi olmuş o utanç verici kelini bir türlü gereği gibi örtemiyordu. Berbat şapkayı sağdan sola eliyle düzeltme çabaları, orada bulunan matematikçinin dile getirilmemiş fikrince, enerji kaybından başka bir şey değildi. Zavallı arkadaşım, her zamankinden daha sinirliydi. Tek bir fincan kahve --0 berbat kahve!- bu duruma getirmişti onu. Devinmeden duramıyordu: Altındaki sandalye, döşemenin boğduğu kalın sesli gıcırtılar, kaba gümbürtülerle kıpırdayıp duruyordu. Sigaralar —birkaç saat içinde iki paket içmişti—beni kaygılandırmaya başlayan diline vurmuş bir esriklik vermişti ona. Kente geldi geleli sabahın erken saatlerinde onu yalnız bırakmak içime sinmiyordu. Belki de acı çekiyordu, ama ona acı çektiren şeyden söz etmek istemiyordu. Onu kahvede, elinde kurşun kalem, gözleri devrik, şapkası bir duvarın üstünde, sönmüş sigarası morarmış dudaklarının köşesinden sarkmış, düştü düşecek görmek neredeyse korku veriyordu insana; gerçekten de garson, onu niçin eve götürmediğimi gizlice fısıldamıştı kulağıma.

Eve gitmeyi önerdinı ona.

“Eve mi?” dedi, ters ters bakarak bana. “Ne evi? Başımı koyup dinlendirecek bir taşım bile yok benim.”

Bu son sözcükleri beUi belirsiz gülümseyerek söyledi, ama hemen ardından trajik vurgusunu yeniden edindi.

“Niçin,” diye sürdürdü, “Isa’nın sözlerini yineleme hakkı yok insanın ? Onun gibi bir insa^m oğulları değil miyiz? Onun gibi ağıyı içmek zorunda değil miyiz? Sonra, günün birinde istersem, onun gibi parçalatamaz mıyım kendimi?”

O ana dek, kapuçinosunu yudumlamanın dışında, ağzını açmamış olan matematikçi, bana döndü, kısacık tümcesini bilgeliğin yücelerinden düşürüverdi sanki:

“Edebiyat!”

Arkadaşım ona yanıt vermedi. Bir kez daha zavallı şapkasına dokundu, yüksek sesle çağırdı: “Ufaklık!”

Kırmızılar giymiş, ağzı kurbağa ağzı gibi geniş bir çocuk geldi.

“Bir mum yakıp getir!”

Mumönüne konunca, güzel pirinç tabakasıyla ağzını kapatarak, elini mumun üstüne koydu.

“Ne yapıyorsun?”

Kolunu çekmeye çalıştım, o öteki koluyla kendini savundu, bükülü elini alevin üstünde tutuyordu hâlâ. Kahvedeki bütün insanlar başlarını kaldırmış, bize bakıyorlardı: Kahve sahibinin, alabildiğine ciddi, gözleri dışarı uğramış, ne diyeceğini bilemeden öylece durduğunun ayrımına vardım. Matematikçi saate baktı. Yanık kokusu almaya başladık. Birkaç kişi, bunun bir rezalet olduğunu söyleyerek, para ödemeden gitti.

Kolunu bir kez daha çekip, mumu söndürdüm. Arkadaşım men^^ni çıkardı, kararmış eline bağladı, nefret dolu bir sesle şöyle dedi:

“O budalaya yanıt vermek için böyle yaptım.” Sonra kalktı. Seyircilerin uğultusu arasında kahveden çıktık. Bekçi ya da doktor çağırmaktan söz edenler vardı. Bir bayan üstüne basa basa:

“Bir fakir, bir fakir bu!” dedi.

Kent merkezinden çıktık, birçok kez coşkulu barışmalarımıza ev sahipliği etmiş olan tepeye çıkmak için köprüden geçtik. Güneş, kilisenin yamacından ışık parıltıları saçıyordu, cephenin ortasında, siyah saçları, iri iri açılmış gözleriyle, kocaman mozaik İsa, acı acı, aşağıda, ayaklarının dibinde ona hiç aldırmadan uzanan kenti seyrediyordu. Ama oraya dek

çıkmadık. Caddeden ayrılıp, zeytinliklere giden kestirme yola saphk. Biçilmiş otların üstünde, her zamanki gibi, cumhuriyet döneminden kalma, gedik açılmış surlar, yukarıda tepede, mezarlı^n beyaz mermer haçları yükseliyordu. Bir ağacın dibine oturmuş, kırmızı şallı, yaşlı bir kadın özene bezene saçlarını tarıyor, sık sık, az rastlanır bir dikkatle tarağa bakıyordu. “Burada duralım,” dedi arkadaşım, “Yürümek istemiyorum, hem sana söylemek istediğim bir şey var.”

Keçi yolunun kenarındaki kayaların üstüne gelişigüzel oturduk. Aşağıdan yolun. dönemecinde bir tramvayın cızırtısıyla, durup durup birini çağıran bir çocuk sesi işitiliyordu. Zavallı arkadaşım açık havada, tath esintide o sığınağın yalnızlığı içinde oldukça yatışmış görünüyordu. Sık sık yanık elini yokluyordu, kirpiklerinin arasında tutamadığı birkaç damla gözyaşı parlamasa, onun bütün insanlar ^bi bir insan olduğu söylenebilirdi. Bütün utancı geçmişti şimdi: Kumaş şapkasını fırlatıp atmış, tepesiyle alnı açılmış, aşırı kanlılıktan kıpkırmızı başı, sabah esintisinde serinliyordu. “Benim ne zaman doğduğumu biliyor musun?” diye sordu uzun süren bir sessizliğin ardından. “Otuz iki yaşını geçtiğini biliyorum, ama doğum gününü bilmiyorum.”

“Öbür gün otuz üçümü bitiriyorum.”

Bu sözleri, bana büyük bir giz açıklıyormuş gibi, alçak sesle söyledi.

“Bunun anlamı ne?” diye yanıtladım, her zamanki duygusallıktan yoksun aptallığımla. “Zaman herkes için geçer, üstelik ne de olsa henüz yaşh sayılmazsın.”

Gri gözlerinde öyle bir küçümseme vardı ki! Daha önce onu hiç öyle görmemiştim. Böylesine güçlü gözleri olduğunun hiç ayrımına varmamıştım.

“Bak,” diye sürdürdü, “Hiçbir şey anlamıyorsun. Senin ötekilerden daha iyi anlayacağım ummuştum, bütün umutlarımı da yitirmedim. Yemin ederim seni kurtarmak için yapabileceğim her şeyi yaparım, k^^mın son damlasına dek, anhyor musun?”

“Lütfen bir kez daha açıklar mısın?” diye karşılık verdim, kurulukla incinmişlik arası bir sesle, “Bütün gün ipe sapa gelmez bir süru şeyden söz etmekten başka bir şey yapmadın, üstelik benim yanıtlamama izin vermeden; her haltı ettin. Az önce kahvede, hiç önemi olmayan bir adama saygısızlık etmek için o acınası gülünçlüğü yaptın. Şimdi de tutmuş gizemli şeyler, anlamsız bilmeceler söylüyorsun. Ne istiyorsun? Beni kurtarmak mİ? Peki, kimden?Nasıl? Açık konuşalım artık!”

“Dinle,” diye sürdürdü, değişmiş, neredeyse içe dokunan bir sesle, “Bilirsin seni her zaman sevmişimdir, umut bağladığım biricik insan olduğunu da bilirsin. Her zaman içimi açmışımdır sana, bütünüyle değil, ama başkalarından daha çok. Birçok kez yol arkadaşı olarak seni seçmişimdir, unutamayacağın mektuplar yazmışımdır sana. Şimdi gene seni seçiyorum en son itirafım için, sense duymaya layık olmadığın şeyi anlatmaya zorluyorsun beni. Ama benim yitirecek zamanım yok, seni bırakmıyorum. Kendimi daha ilginç kılmak için deli ya da karmaşık biri taklidi yaptığımı sanma. Birkaç kez yaptım bunu, çünkü biraz şarlatanlık, iyi kullanılırsa, zekâya da yarar, ama bugün canım istemiyor. Elimden geldiğince açık konuşacağım seninle. İki gün sonra otuz üç yaşımı dolduracağımı söyledim sana. Gençlik gelip geçtiği sırada biraz nostalji edebiyatı yapmak için söylemedim bunu. Bu, benim için gerçekten de önemli bir tarih. Başka insanlar için otuz üç yaşından otuz dörde geçmek hiçbir anlam taşımaz. Bir sayı değişikliğinden başka bir şey değildir bu. Oysa benim için, olağanüstü derecede önemli bir an söz konusu. Otuz üç yaş benim için kutsal yaştır, tanrısal yaş, kusursuz yaş. Bana göre, bir insan o âna dek büyüklük yeteneği olduğunu göstermemişse, bin yaşına dek ölümden yakasını sı-yırsa bile, hiçbir zaman iyi bir şey yapamaz. Otuz üç yaşında dehalarının bilincine varamayanlar ya da yakın bir gelecek için belirli bir vaatte bulunamayanların belirgin ve korkunç bir görevleri vardır. İsa otuz üç yaşında öldürüldü. Bu, klasik ve ciddi anlamda, en yüce özveri yaşıdır. Ruhunu insanlara veremeyen kişi en azından yaşamını vermelidir. Ben kendimi bu geçitte duyumsu-yorum şimdi. Uzun yıllar, başkalarının yaptıklarından daha büyük bir şey yapmayı düşündüm. Bu ana kadar kısır güçbeğenirliligimin arkasında sürüklendim, hep mucizeye, geleceğe umut bağlayarak. Artık yargılıyım, her şeyi yadsıyorum. Tam anlamıyla yararsız olan varlığımı köreltece-^m. Aynı gün yıllarıma ve yaşamıma son vereceğim. Buna kesin kararlıyım, kimse döndüremez beni bundan. Ben de

başka biri için kendimi kurban edeceğim, ölümüm doğumum gibi boşa gitmiş olmayacak. İyi dinle, çünkü şimdi söyleyeceklerim seni ilgilendiriyor. Kendimi, senin yerine öldürüyorum, senin yaşamını kurtarmak için kendi yaşamımdan vazgeçiyorum. Söylediğim gibi, sen umut bağladığım tek insansın. Son zamanlarda benim yapamadığımı senin yapmanı, benim olamadığım kişi olmanı istiyordum. Sende deha anları, deha tohumları, başkalarından daha derin, farklı belirtiler var. Sana umut bağlamıştım, hâlâ da bağlıyorum, her ne kadar ne söylediklerimi, ne de beklediklerimi anlamaya istekli değilsen de. Bir süredir hoşuma gitmeyen bir yaşam sürüyorsun. Artık okumuyorsun, çalışmıyorsun, beni aramıyorsun. Budalalarla birlikte sürüye katıldın, yazdıkların soğuk, berbat şeyler; etkisiz, kahvelerle, salonlarla ilgili. Artık kırlık yerlere gittiğini görmüyorum, ama birçok kadınla ilişkin olduğunu biliyorum; artık seni yalnız değil, vebadan kaçar gibi kaçman gereken insanlarla birlikte görüyorum. Artık kendin değilsin: Bütün tutkuların çürümüş kanatlar gibi düştü; şaşmaktan çok kazanmayı düşünüyorsun, daha yükseklere çıkmaktan çok, halinin vaktinin iyi olmasına çabalıyorsun. Bugüne dek, sana böyle şeyleri hiç böylesine katı bir biçimde söylememiştim; bunları, seni seven, ölmekte olan birinin sözleri gibi dinleyebilirsin. Bu nedenle, seni kurtarmak için son bir umarsız girişimde bulunmayı düşündüm. Ne olursa olsun, öbür gün ölmek zorundayım, ama senin için öldüğümü bilmeni istiyorum. Yaşama gereğinden çok bağlısın, kendini öldürme yürekliliğin yok. Bu son aylar geçtikten sonra, ne olduğunu, ne olmak istediğini bir kez daha düşünürsen, kendini öldürmen gerekir, ama bunu yapmayacağını biliyorum. Senin yerini ben alıyorum, günahlarını da yükleniyorum. Senin kendini unutmanın acıklı görünüşüne artık dayanamadı-ğım için, yapman gereken, ama göze alamadığın şeyi bensapıyorum. Ölümümün, ruhun için büyük bir sarsıntı olacağı, ruhunun yeniden yüzeye çıkacağı, ölümüne dek özünü değiştireceği umuduyla öldürüyorum kendimi. Özveride bulunmaksızın, kan dökmeksizin hiçbir şey elde edilemez. Ben, senin uğruna kurban ediyorum kendimi; kanımı senin yücelmen için döküyorum. Ben de, Isa ^bi, otuz üç yâşında gönüllü olarak ölüme gidiyorum. O, bütün insanları kurtarmak için öldü; bense, Tanrı olmadığımdan, yalnızca bir insanı kurtarmak için ölüyorum. Benim özverimin onunkinden daha şanslı olacağını umalım. Belki de kendimi kandırıyorum, belki de sen çoktan ılımlılığın çamuruna öylesine batmışsmdır ki; benim ölümümün etkisi, seni yeniden ayağa kaldıramayacak, gerçek kendini anımsatamayacak sana.

Ama ben son dakikaya dek ^^roak istiyorum. Değer verdiğin bir insanın, seni böyle aşağılarda görmenin acısıyla, sana kendi gerçek yazgını vermek umuduyla kendini öldürdüğünü öğrendi^n-de, belki de şu anda olduğu gibi gülümseyemeye-ceksin artık. Şaka yapmıyorum. İki gün içinde şaka yapıp yapmadığımı ya da sana gerçekten de, bir insanın başka bir insana verebileceği en yüce sevgi kanıtını verip vermediğimi anlayacaksın." O ana dek hiç sözünü kesmemiştllı, uzun söylemini sık sık e^mde olmaksızın aptal aptal gülerek dinlemiştim. Ama ben de bir şey söylemek istiyordum. En ciddi anlarda bile mantığı unutamam.

"Özür dilerim," dedim dingin bir alaysamayla, "Pek anlayamadım, hiçbir şeye yaramadığın için mi kendini öldürüyorsun, yoksa beni bir şey yapmaya zorlamak için mi? Birinci durumda, duygulanmak ya da etkilenmek için hiçbir güçlü nede-nini yok; ikinci durumda ise deneyimi bekleyeceğim, eğer söylediklerin ciddiyse."

Keşke bunu hiç söylemeseydim! Arkadaşım, yüzüme bile bakmadan, kumaş şapkasını başına oturttu, mendile sarılı elini kasıntılı bir biçimde devindirerek, hemen uzaklaştı yanımdan. Ardından gitmeye davrandım, ama akşam çökmek üzereydi, boş caddeleri belli belirsiz bir sis karartıyordu. Mutsuz adam, yorgun bir insanın sarsak adımlarıyla, umarsızca koşuyordu. Bir dönemeçte onu gözden yitirdim, nereye girdiğini anlayamadım. Ne yapabilirdim? Ünlü tarih geçip gitti, bir daha da görmedim onu.

Kaçan Ayna

Dayanılmaz bir kış sabahı, tanınmış bir istasyonda, t^anımadığım bir adam -sırtında paltosu, yakasında iki menekşe-insanların mutlu olduklarını, yaşamın yüce bir şey olduğunu, dünyanın güzel olduğunu anlatmak istiyordu bana. Onu ilgiyle dinliyordum, sık sık, ağzıma götürmeden rüzgârda kendi kendini tüketen sigaramın külünü silkerek. Onu dinliyor, gülümsüyordum, tanımadığım Adam gittikçe coşuyor, *mizahtan* duyguya, coşkuya, esrikliğe geçiyordu. Hızh sözlerinin çabuk çabuk ağzından çıkışı, tutuk, kesik kesik, bir zamanlar mırılda^^rnş, bir süre önce, bir yerde yeniden uydurulmuş gibi, şampanyanın verdiğine çok benzeyen bir esriklikle dolduruyordu içimi. Kabarcıklı, sıçrayan bir şey — bir kucaklama, ağlama, dans etme, kesik kesik gülme gereksinimi... Bir an

geldi, şöyle dedi sesi: “Düşününüz, bayım, gözlerinizin önünde gerçekleşen gelişmenin büyüklüğünü düşününüz — insanları geçmişten geleceğe, artık var olmayan bir şeyden, henüz var olmayan bir şeye, anımsadığı bir şeyden umduğu bir şeye taşıyan gelişmeyi. Vahşiler geleceği öngörmezler, geleceği düşünmezler. Ama biz, biz uygar insanlar, biz yeni insanlar, gelecek için, gelecekteki lütuf için yaşarız. Yaşamımızın tümü, gelmesi gereken şeye yöneliktir, ileride olacak olan şeyin görünüşüne göre kurulmuştur. Bizim insanlarımız, hep bugünü yarına adarlar, geçmekte olan her günü, geçecek olan yarına feda ederler — saygıyla, yüreklice. “Buyalvaçsıruhun olağanüstü gelişmesi, tehlikeleri yok eden, bileğimize güç veren, yeni olasılıkları keşfettiren, bizi toprağın, denizin, gökyüzünün, bütün bunlardan çok daha değerli olan bir şeyin, kendimizin efendisi kılar!”

Tam o anda bir ekspres tren girdi istasyona. Demiryollarının makaslarında gösterişli gümbürtüsü, kısa, kararlı, öfkeli ıslığı, tanımadığım Adam’ın söylemini kesintiye uğrattı. Tren durup, makinenin boğuk sesle duman salıvermesinden, koşuşan yolcuların ayak seslerinden başka bir şey işitilmez olunca, Adam konuşmasını sürdür^k istedi, ama onu önledim:

“Bay Adam,” dedim, “Şimdi gelen bu tren bizim durumumuzla ilgili hiçbir şey söylemedi mi size? Yanıtını anlamadınız mı? Size yinelememi ister misiniz; benim, trenlerin, başka birçok şeyin dilini çevirmeyi bilen alçakgönüllü çevirmenin? Birkaç dakika öncesine dek bu tren saatte ortalama seksen kilometre hızla yol alıyordu —insanlarla dolu, ıssız, sisli kırların arasından geçip giden ışıklı küçük bir dünya. Sonra birdenbire durdu, bu küçük, kaçan kentin sakinleri yok oldular, makinist pek de hoşnutsuzca alnını kuruluyor. Tekerlekler tembel tembel rayların üstüne serilmiş, boş, karanlık vagonlar yolcuların gevezeliklerinin, renk renk valizlerin ar<u>dın</u>dan ağlıyor. İnsan trenle yolculuk ettiğinde bir kaçış böyle biter. Ama biz treni bırakalım, insanlara dönelim. Şu anda saçma bir şey düşünüyorum, onu size söylüyorum Bay Adam, söylüyorum, çünkü beni işitecek kalab^^^r yok burada. Eğer istediğim bütün kimseler burada olsalardı, şöyle derdim onlara: “Olmayacak bir şey tasarlayın İnsanlar, saçma, çılgın, inanılmaz, korkunç bir şey. Bütün dünyanın birdenbire durduğunu, her şeyin olduğu yerde donup kald^^^ bütün ins^^^ro, o anda hangi konumda iseler o konumda, yapmakta oldukları eylemin içinde neredeyse yontular gibi kaldıklarını... Böyle bir şey olacak olursa, her şeye

karşın İnsanlarda düşünce sürerse, yaptıkları, yapacakları şeyi anımsayıp yargılayabilselerdi, doğduklarından beri yaptıkları her şeyi düşünebilse-ler, ölmeden önce yapmak istedikleri şeyi bir kez daha gözden geçirebilselerdi, durdurulan bu dünyanın trajik sessiz^ği altında ne çok umarsızlığın kül olacağını tasarlayın!

“Bunun ne korkunç olacağını algılama yürekliliğine sahip misiniz, bilmiyorum? İşleriyle uğraşan, soluk soluğa düşlerinin ardına düşmüş, bayağı tutkularıyla kışkırtılmış, istekleriyle kabaca

dürtülmüş bütün bu insanların devinimsiz bırakıldığını görmek için birkaç dakika zorlayın kendinizi. Bakın onlara, dünyanın dört bir yanına dağılmış, onları düşünen hortlaklara dönüştürecek, umarsız konumlara sokacak bir felâketin askıya aldığı bu insanlara; Onları en iğrenç konumlarda, en gülünç, en çetin, en aptal konumlarda gözünüzün önüne getirin. İşte, sarhoş bir ceset gibi, ağzı aralık, ağır uykusunda yakalanmış şu adam — gözleri kapalı kadının üstüne bir hayvan gibi soluk soluğa uz^^mş şu sevişen adam — işte sinsi gözleriyle karanlıkta hırsızlık eden şu adam, hiçbir zaman sönmeyecek olan şu lamba—yüksek sandalyesinin üstünde, cehennem ve kan dağıtan siyahlar gi^^ış şu yargıç — kentin çamurları arasında bir kemik, birkaç kuruş bulmak için emekleyen şu zavaUı — yüzü pudradan beyaz, biraz yana eğik, kösnülce gülümseyen şu kadın—birkaç kuruş daha fazla alabilmek için elini kolunu sallayan elleri kemikli şu tüccar — eUeri kımıltısız öküzlere doğru s^ıkılı, şu soluk soluğa köylü—bir gülümseyişin, gönül okşayıcı bir sözün ortasında kımıltısız kalmış şu zarif konuşmacı — kapalı bir kapının önünde sünngüsüyle duran şu asker: Bir tavan

arasında zehirlerini hazırlamakta olan şu katil; yağlı, k^ımıltısız, uğursuz, kocaman makinelerin üstüne e^^^ uykulu işçi; gö^^rnez canavarların danslarına ara verdikleri mikroskoptan yorgun gözünü ayıramayan şu bilim adamı...

“Yüreksiz değilseniz, aynı anda, ölümlerinin bilincine yargılı kılınmış bütün bu insanların düşüncelerini tasarlayın, şimdi de.

“Yazgının kendisini devinimsiz kıldığı o anda, mutlu, hoşnut olan bir *tek* insan -*tek* bir insan, anlıyor musunuz?— *tek* bir insan olabileceğine inanıyor musunuz? Bu insanların bir teki için bunun Faust’un ânı, sonsuza dek

durmak, kımıltısız kalmak isteyeceğimiz an, o güzel an olacağına inanıyor musunuz!’

“Bay Adam —burada, karşımda duran siz— büyük, olağanüstü bir gerçekliği dile getirdiniz. In-sanlar geleceği düşünürler, gelecek günler için yaşarlar, sürekli olarak bugünleri gelecek olan yarma feda ederler. Her insan, ya^^ca öngördüğü, beklediği, umduğu şey için yaşar. Bütün yaşamı, öyle bir biçimde kurtulmuştur ki, her ânın onu izleyen bir ânı hazırladığını, her saatin ondan sonra gelecek bir saati, her günün, ardından gelecek bir günü hazırlamamı bildiği ölçüde onun için bir değeri vardır. Bütün yaşamı, düşlerden, ideallerden, tasarılardan, beklentilerden oluşur — bütün şimdiki zamanı, geleceğinin çevresindeki düşüncelerden oluşur. Olan, şimdi var olan her şey belirsiz, karışık, yetersiz, ikincil görünür bize, kendi kendimizi ancak bütün bu şimdi var olan şeylerin bir önsözden, gelece^n güzel romanının uzun, sıkıcı bir önsözünden başka bir şey olmadığını düşünerek avuturuz kendimizi. Bütün insanlar, bilerek ya da bilmeyerek, bu inançla yaşarlar. Ansızın biri onlara bir saat içinde tümünün öleceğini söyleyecek olsa, yaptıkları, yapmış oldukları her şeyin onlar için hiçbir hazzı, hiçbir tadı, hiçbir değeri olmazdı. Geleceğin aynası olmasa, güncel gerçeklik aşağılık, iğrenç, anlamsız görünürdü. Yeniden karşılaşmalara, utkulara, yükselişlere, terfilere, çoğalışlara, ele geçirmelere, unutmalara umut bağlatan yarın olmasaydı, insanlar yaşamaya razı olmazlardı. Ya^^m uzak kokusu olmasa, bugünün kara ekmeğini yemezlerdi. “Öyleyse, bir anda durdurulan, artık devineme-yen, ama hâlâ düşünebilen bu insanları bir düşünün. Sonsuz bir bugünün içine kapatılmış, bu, bilinçleri tutsak insanları düşünün. Bu insanlar ne düşünürler? Hangi acı içlerini kemirir, sinirlerini koparır! Utanç verici suçlu duruşları içinde kıpırtısız, hüzünlü, budala, hiçbir umut olasılığı olmaksızın, düşlerin ışığı, tasarıların hazzı olmaksızın, kanatları kırık, bacakları bağh, elleri zincirli, Mikelanjvari kocaman bir tutukevi kalabalığı gibi karmakarışık, melankolik, iğrenç yaşamlarının zincirine vurulmuş; onlar, bu, sonsuza dek eylemsizliğe yargılı insanlar, sınırsız bir öfkeyle, daha önceki yaşamlarının sâçma apta^ığı-nın bilincine varacaklardır. *Bütün bir şimdinin bir gelecek uğrunafeda edildiğini, o geleceğin de şimdiki zamana dönüşeceğini, bir başka geleceğefeda edileceğini, en son şimdiye, ölüme dek böyle sürüp gideceğini* düşüneceklerdir. Bugünün bütün değeri yarındaydı, yarın da y^^raa bir başka yarın için bir değer taşıyordu, böylece en son bugüne, kesin bugüne

ekleniyordu, bütün yaşam gün gün, saat saat, an an, hiçbir zaman gelmeyecek olana hazırlanmakla geçip gidiyordu. Aynı zamanda şu müthiş şeyi keşfedeceklerdir: *Gelecek, gelecek olarak var değildir*; gelecek, bir yaratıdan, şimdinin bir parçasını oluşturmaktan başka bir şey değildir; bu yaşama, bu tedir^n, bu hüzünlü, bu acılı ' yaşama, günden güne kaçan, uzaklaşan bu gelecek uğruna katlanmak, bu saçma sapan yaşamın en acı saçmalığıdır. “İnsanlar; yaşamı ölüm için yitiriyoruz, gerçek olanı, imgelemsel olan için tüketiyoruz, günlere, salt bizi onlara benzer başka günlere taşımaktan başka bir değeri olmayan günlere götürdükleri için değer veriyoruz... İnsanlar; yaşamınızın tümü, sizin kendi kendinizi lanetlemek için tasarladığınız korkunç bir oyundur; sizin bu kaçan aynaya doğru koşuşunuza yalnızca şeytanlar güler!”

Bir başka ekspres tren, bağıra gürleye istasyona girdi, bir kez daha yolcular koşuştular, makinist hoşnutsuzca alnını kuruladı. Tanımadığın Adam hâlâ karşımda duruyordu —sırtında paltosu, yakasında iki menekşe— onu ne denli bütün bütün unutmuş olsam da.

“İşte,” dedim, “Benim gelişme, gelecek, yaşam üstüne düşüncelerim. Kuşkusuz bana kat^mıyor-sunuz, ama görüşümü paylaşan biri var— örneğin, sık sık dünyayı örtmek, insanı insandan, mutsuzluğu değersizlikten, çirkinliği melankoliden saklamaya çalışan sis. Hem sonra, bay Adam, yararsız kaçışlardan sonra duran trenleri, yok edemeyeceği şeyi örten sisi de çok seviyorum.” Tanımadığım Adam sinirlenmiş, bütün coşkusu bir duman sarmalı gibi yitmişti. Yanıtlayacak yerde, yakasındaki menekşelerden birini kopardı, bana s^du. Eğilerek aldım, burnuma yaklaştırdım, hafif kokusu hoşuma gitti.

Ödenmeyen Gün

Birçok yaşlı, güzel prenses tanıyorum; özellikle de, yalnızca çok yoksul olan, zorbela tutabildikleri, siyahlar giyen küçük bir oda hizmetçileri olan, duvarlarla çevrili, iki tozlu servinin parmaklıklı bahçe kapısına bekçilik ettiği o gizli villalardan birinde, değeri düşmüş bir Toscana villasında kalmak zorundakileri.

Bazılarına, dul bir kontesin salonunda rastlars^ınız; onlara modaya aykırı olarak Altes diye hitap eder; Fransızca -o uluslararası, klasik, renksiz, rahip

Marmontel'in *Contes* Moraux'sundan öğrenebileceğiniz Fransızcayla, kısaca, *"gens de quali.te"*> nin Fransızcasıyla- konuşursunuz. Prenseslerim hemen hemen her zaman yanıtlarlar sizi, zavallı ruhlarına -küçük, tozlu, ıvır zıvır dolu, onyedinci yüzyıl sonundaki güzel konuşanlar gibi- işledikten

' "Kaliteli insanlar." sonra, yaşamın kabul edilebileceğine, bizi dünyaya getirdiği için annemizin hiç de o kadar aptal olmadığının ayrımına varırsınız.

Ne çok olağanüstü gizler fısıldamışlardır kulağıma, benim güzel, yaşlı prenseslerim! Pudrayı çok severler, ama konuşmayı daha çok severler, tümü de Alman olduklarından —içlerinden yalnızca biri Rustur, ama bu bir rastlantıdır— o tatlı *ancien regime* Fransızcaları bazen hiç de sıradan olmayan duygular uyandırır bende, bazen de yüreğim parçalanır, içimden —itiraf ederim— aptal bir âşık gibi ağlamak gelir. Bir akşam, çok geç olmayan bir saatte, bir Toscana villasının salonunda, bana alabildiğine açık çay sunulan masanın yanında, imparatorluk stili bir koltuğa oturmuş, prenseslerimin en yaşlısı ve en güzeliyle birlikte susuyordum. Siyahlar giymişti, yüzü siyah bir tülle örtülmüş, beyaz ve hep biraz kıvırcık olduğunu bildiğim saçları siyah bir başlıkla örtülmüştü. Çevresinde karanlık bir ayla varmış gibiydi. Bu hoşuma gidiyor, bu hanımefendinin benim istemimin kışkırtılmış bir görüntüsünden başka bir şey olmadığına inanmaya zorluyordu beni. Zor bir şey değildi bu, çünkü oda neredeyse karanlıktı, yanmakta olan tek mum, pudralı yüzünü kendine özgü bir biçimde güçsüzce aydınlatıyordu. Geri kalanı tümüyle karanlığa karışmıştı; öyle ki, karşımda yalnızca havada asılı bir baş, bedenden ayrılmış, yerden yaklaşık bir metre yükseklikte asılı kalmış bir baş olduğuna inanabilirdim.

Ama Prenses konuşmaya başlamıştı, o anda başka bir fantezi olanaksızdı.

*"Ecoutez done, monsieur*diyordu, *"ce qui m'arriva ilya quarante ans, quandj'etais encore assez jeune pour avoir droit deparaîtrefolle.* " Sonra kırılgan sesiyle sayısız aşk öykülerinden birini anlattı bana: Bir Fransız generali onun aşkından aktör olmuş, gece sarhoş bir soytarı tarafından öldürülmüştü.

Ama bu tür imgelemleri biliyordum, daha tuhaf, daha uzak, daha gerçeğe benzemeyen bir şey istiyordum ben. Prenses sonuna dek nazik davranmak

istiyordu:

“Bütün ötekilerden daha az gerçeğe benzediği için gizli kalan en son gizimi anlatmaya zorluyorsunuz beni. Ama birkaç ay içinde, kış sona ermeden öleceğimi biliyorum, saçma şeylerle sizin kadar ^^lenen başka bir adam daha bulaca^mdan emin değilim...

“Gizim, yirmi iki yaşımdayken başladı. O zamanlar Viyana’nın en zarif prensesiydim, daha ilk kocamı öldürmemiştim. Bu daha sonra oldu, iki yıl sonra, âşık olunca... Ama siz bu öyküyü biliyorsunuz zaten. *Passons*! Yırmiii iki yaşımı bitirdiğimde yaşlı bir beyefendi, madalyalı nişanlı, traşh bir beyefendi ziyaretime geldi, benimle iki dakika gizli konuşmak istedi^nl söyledi. Yalnız kalınca şöyle dedi: Çok sevdiğim bir kızım var, çok hasta. Ona yaşam ve güç vermeliyim, bu yüzden satın ya da ödünç almak için gençlik yılları arıyorum. Yıllarınızdan birini bana verirseniz, onu ömrü-

‘“Dinleyin, mösyö, bu olay başıma geleli kırk yıl oluyor, çıl^nlık etme hakkına sahip olacak kadar gençtim o zaman.”

‘‘ “Geçelim!” nüz sona ermeden azar azar, gün gün geri ödeyeceğim size. Yirmi iki yaşınızı doldurduğunuzda yirmi üçüncü yaşınıza basacak yerde, kendinizi bir yaştan daha yaşlı bulacaksınız ve yirmidör-düncü yaşınıza gireceksiniz.

“Henüz o denli gençsiniz ki, bu atlamanın bilincine varmayacaksınız, ama ben size üçyüz altmış beş günü sonuna dek ödeyeceğim, bir seferde iki ya da üçünü; yaşlandığınız zaman, istediğinizde gerçek gençlik saatlerinizi yeniden elde edecek, sağlığınızın ve güzelliğinizin birden geri döndüğünü göreceksiniz. Bir soytarı ya da şeytanla konuştuğunuzu sanmayın. Başkalarıiçin olanaksız olan bir şeyi yapmasına izin vermesi için gece gündüz Tanrı’ya yakaran zavallı bir babayım ben yalnızca. Daha şimdiden üç yıl sağladım, ama daha birçok yıla gereksinimim var. Yıllarınızdan birini baiıa verin, hiç pişman olmayacaksınız!” “O zamana dek tuhaf serüvenlere alışmıştım, içinde yaşadığım prenslerle prenseslerin dünyasında hiçbir şey olanaksız sayılmazdı. Bu nedenle bu şaşırtıcı ödünç vermeye razı oldum, birkaç gün sonra bir yıldan daha fazla yaşlan^dım. Hemen hemen hiç kimse ayrımına varmadı bunun, kırk yaşıma dek yaşamımı keyifle yaşadım, ödünç verdi^ın, bana geri verilecek olan yıla başvurmaksızın. “Yaşlı beyefendi

bana sözleşmeyle birlikte adresini de bırakmış, bir günlük ya da bir haftalık gençlik isteyecek olursam, en azından bir ay önce kendisine haber vermemi rica etmişti, iste-diğimibelirlenen anda alacağıma söz vererek. “Kırk yaşımdan sonra, güze^^im bozulınaya yüz tutunca, aileme kalan birkaç şatodan birine çekil-diın, Viyana’ya yılda iki ya da üç kez gidiyordum. Zamanında borçluma yazıyor, sonra yirmi üç yaşımdaki gibi genç ve güzel, Saray’daki balolara, başkentin salonlarına gidiyor, güzelliğimin geçmekte olduğunu bilen herkesi şaşırtıyordum. Yeniden ortaya çıkışlarımın öngünleri nasıl da tuhaf oluyordu! Ama geceleri her zamanki gibi yor-*gun,fanee* uyuyordum, sabahları ise neşeli, uçmayı yeni öğrenmiş bir kuş gibi hafif kalkıyor, aynaya koşuyordum. Bütün çizgiler yok olmuş, bedeniın körpe, bükülgen, saçlarım yeniden sapsarı, dudaklarım kırmızıydı, öylesine kırmızıydı ki kendiın bile tutkuyla öpebilirdim onları. Viya-na’da hayranlarım çevreme üşüşüyorlar, bağırarak hayretlerini dile getiriyorlar, beni büyücülükle suçluyorlardı, ama aslında hiçbir şey anlamıyorlardı. Geri aldığım gençlik dönemi geçmeye yüz tutar tutmaz arabaya binip telaş içinde şatoya koşuyor, kim olursa olsun kabul etmiyordum. Bir kez, Viyana’ya koştuğum günlerden birinde beniın için yanıp tutuşan genç bohem bir kont, nasıl oldu bilmiyorum, daireme girebildi, yanıp tutuştuğu kadına ne denli *benzediğimi,* ama Viyana sokaklarında onu esrikleştiren kadından ne denli çirkin ve yaşh olduğumu görünce hayretten neredeyse ölecekti.

O günden sonra hiç kiınse, yalnızca sürekli çöküşümün akışı içindeki seyrek gençlik aralıklarının o tuhaf sevinçleri ve derin melankolisinin kesin* Soluk.

tiye uğrattığı gönüllü kapamşımı zorlamayı başaramadı. Sık sık birkaç günlük güzellik ve tutkunun uçucu ateşinin böldüğü uzun, yalnız yaşlılık aylarından oluşan fantastik yaşamımı tasarlayabiliyor musunuz?

“İlk zamanlarda bu üç yüz altmış beş gün tükenmez görünüyordu bana, hiç bitmeyecekmiş gibi geliyordu, bitebileceğin tasarlayamıyordum. Bu yüzden, yedekteki günlerimi bol bol harcadım, gizemli Yaşam Borçlusu’na sık sık yazdım. Ama o müthiş dürüst bir adam. Bir kez evine gittim, hesap defterlerini gördüm. Bu tür sözleşmeler yaptığı tek kişi ben değilim, alacağımın azaldığının çok açık bir şekilde belirtilmiş olduğunu gördüm. Kızını da gördüm: Çiçeklerle dolu bir terasta oturmuş, solgun mu solgun bir

kadın. “Böylesine dakik bir biçimde gün gün geri ödediği yaşamı nereden aldığını hiçbir zaman anlayamadım, ama onun *yeni borçlulara* başvurduğuna inanmak için bazı nedenlerim var. Bana geri ödediği günleri ona veren nasıl kadınlardı? Onlardan birini tanımak isterdim, ama ne denli ustaca sorular sorarsam sorayım bunu keşfetme şansına hiç sahip olamadım. *Mais, peut-etre, elles ne seraient pas si etranges que je crois* ...

“Ne olursa olsun bu adam olağanüstü ilginç, ama bu, hesaplarını iyi tutmaktan alıkoymuyor onu. Bir bankacının serinkanlılığıyla, bana ödeyeceği yalnızca on bir gün kaldığını açıkladı^nda yaşamımın. ne denli korkunç bir hale gel^^mi tasarlayamazsınız. O bir yıl boyunca hiç yazmadım ona, bir an b^^arı ona bağışlamak, kendime daha fazla işkence etmemek geldi içimden. Nedenini anlıyorsunuz, değil mi? Her gençleşişimde, uyanış anı gittikçe daha çok acı veriyordu, çünkü her zamanki durumumla yirmi üç yaşım arasındaki fark, yaşlandıkça daha büyük oluyordu.

“Öte yandan, buna dayanmak olanaksızdı. Tek başına yaşayan zavallı yaşh bir kadının sık sık, aşk, güzellik, hoşluk, sevinç dolu bir veya iki ya da üç gününügeri çevirebileceğini nasıl düşünebilirsiniz? Bir gün bile sevilmek, bir saat bile istenmek, bir ancık mutlu olmak! *Vous etes trop jeunepour comprendre tout mon ravissementl* "[1]Ama günler bitmek üzere —kredim sonsuza dek kapanmak üzere. *Dii§ünün: İsteyecek tek bir nüm kaUlı!* Ondan sonra kesin olarak yaşlanacağım, ölüme adanmış olacağım. Bir günlük ışık, sonra sonsuza dek karanlık! Yaşamımın önceden kestirilemeyen trajikliğini anlamaya çahşın, ne olur. Bu günü istemeden önce...

“Peki ama, ne zaman isteyeceğim onu? O günü ne yapacağım? Üç yılı aşkın bir zamandan beri genç değilim artık, Yiyana’da ise neredeyse artık kimse beni anımsamıyor, bütün güze^^lm hayali bir güzellik gibi görünecek. Ama gene de bir sevgilim olsun istiyorum; pervasız, ateşli bir sevgi-^m. Bir kez daha tüm bedencimin okşanmasına gereksinimim var. Bu çizgili yüz^m tazelenecek, dudaklarım, son kez kösnü verecek. Zavallı beyaz, çatlak dudaklarım! Kırmızı ve sıcak olmak istiyor, bir güncük daha, tek bir güncük, son bir sevgili için, son bir ağız için!

“^ına karar veremiyorum. Elimde kalan son gerçek yaşam parasını harcayacak gücüm yok, nasıl harcayacağımı da bilemiyorum, ama gene de onu harcamak için çılgınca bir istek duyuyorum...” Zavallı sevgili prenses! Birkaç dakika önce tülünü kaldırmış, gözyaşları yüzünün pudrasında ince oyuklar açmıştı. O anda, hıçkırıkları ne denli soyluca bastırılmak istenirse istensin, sözlerini sürdürmesini engeliedi. O zaman ne pahasına olursa olsun bu hoş yaşh kadını kvutmak için büyük bir istek duydum, dizlerine kapandım —kırış kırış, siyahlar giymiş bir prensesin ayaklarına-onu çılgın bir soylu erkekten daha çok sevmek istediğimi söyledim, en tath sözcüklerle, güzel gençliğinin son gününü bana, yalnızca bana bağışlaması için yalvardım ona.

Ona söylediklerimin tümünü anımsamıyorum, ama davranışım ve sözlerim derinden etkiledi onu, biraz tiyatrovari birkaç tümceyle, bir ay içinde, bir günlüğüne kendisinin son sevgilisi olacağıma dair sözleştik. Belirli bir gün, aynı villada buluşmak üzere anlaştık; sıska, beyaz elleı-ini öptükten sonra, aUak bullak, izin istedim.

Gece, kente doğru yöneldiğimde, henüz tamamlanmamış bir dolunay, gözlerini dikmiş, acımayla bakıyordu bana, ama bunu ciddiye alamayacak kadar güzel prensesi düşünüyordum.

O ay geçmek b^rnedi, yaşamımın en uzun ayı oldu. Gelecek sevgilime, belirlenen güne dek onu yeniden görmeye çalışmayacağıma dair söz ve^rmiş-tim, centilmence verdiğim sözü tuttum. Ne yazık ki o gün de geldi, o en uzun ayın en uzun günü oldu. Ama en sonunda gece oldu, şık bir biçimde giyindikten sonra, titreyen bir yürek, kararsız adımlarla villaya doğru yürüdüm.

Uzaktan pencerelerin daha önce hiç görmediğim kadar aydınlık olduğunu gördüm, yaklaşınca, bahçe kapısını açık, balkonu koca koca çiçeklerle süslenmiş buldum. Villaya girdim, iki fantastik avizenin bütün mumlarının yanık olduğu bir salona alındım.

Beklememi söylediler, bekledim. Kimse gelmiyordu. Ev baştan başa sessizlik içindeydi. Işıklar yalnızlık için yanıyor, çiçekler yalnızlık için kokuyorlardı. Bir saatlik tedirgin bir bekleyişten sonra, kendimi tutamadım, yemek salonuna geçtim. Masa iki kişilik kurulmuştu, bol bol çiçek ve

meyve vardı. Tath bir biçimde aydınlatılmış, küçük, boş bir salona geçtim. En sonunda, Prensesin olduğunu bildiğim bir kapıya ulaştım. İki üç kez tıklattım, ama yanıt alamadım. O zaman, bir sevgilinin nezaket kurallarını unutabileceğini düşünerek yüreklendim, kapıyı açtım, eşikte oyalandım.

Oda, sanki bir yağmalama öfkesiyle, dört bir yana atılmış görkemli giysilerle doluydu. Dört şamdan çevreye neşeli bir ışık saçıyordu. Prenses, ayna-karşısında bir kanapeye u^^rnştı, o güne dek gördüğüm en göz ahcı giysisiyle.

Seslendim, yanıt vermedi.

Yaklaştım, ona dokundum, kımıldamadı. O zaman, yüzünün her zamanki gibi küçük, beyaz, her zamankinden biraz daha hüzünlü, biraz ürkmüş olduğunun ayrımına vardım. Elimi ağzının üstüne koydum, soluk almıyordu — göğsünün üstüne koydum, yüreği çarpmıyordu.

Zavallı prenses ölmüştü —aynanın önünde güzelliğinin geri gelmesini beklerken birden bire, yumuşacık bir biçimde ölmüştü.

Yerde, yanı başında bulduğum bir mektup, beklenmedik sonunun gizemini açıkladı bana.

Dik, askerce bir elyazısıyla yazılmış birkaç satırdan oluşuyordu mektup, şöyle diyordu: “Soylu Prenses,

Size borçlu olduğum son gençlik gününü geri ve-remeyece^m için çok üzgünüm. Benim inanılmaz sözlerime inanacak derecede zeki kadınlar bulamıyorum artık, kızım da tehlikede.

Yeni girişimlerde bulunacağım, sonuçları size bildireceğim, çünkü sonuna kadar dileğinizi yerine getirmek en güçlü isteğim olacak.

Bana inanınız, soylu Prenses,

En derin bağlılığımla...”

İçindekiler

1

“^ma, belki de, sandığım kadar tuhaf değildiler.”